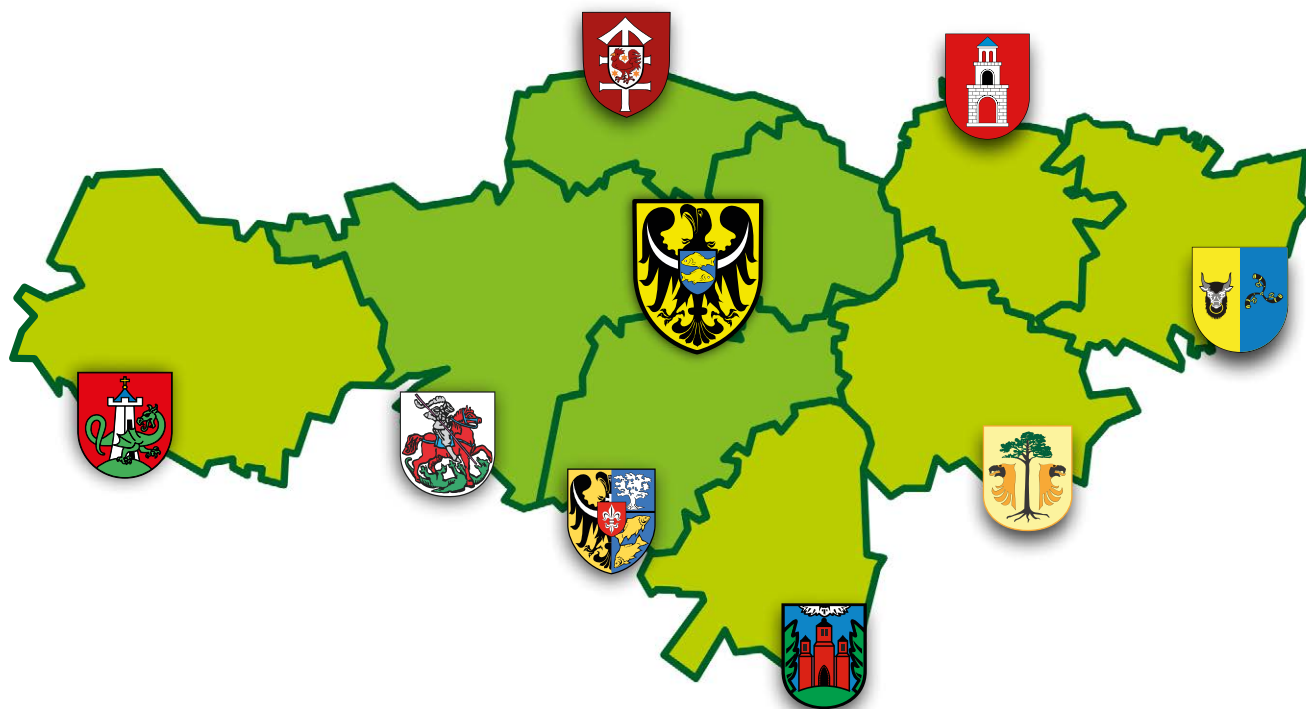




Wyciąg z celów Międzygminnego Planu Adaptacji do zmian klimatu dla Doliny Baryczy



ZESPÓŁ AUTORSKI

Międzygminny Zespół ds. Opracowania MGPA

STOWARZYSZENIE LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA PARTNERSTWO DLA DOLINY BARYCZY

Inga Demianiuk-Ozga, Prezes Zarządu,
Dyrektor Biura

GINA CIESZKÓW

Marta Kauch, Kierownik Referatu Rozwoju,
Nieruchomości i Środowiska

Magdalena Olszewska-Bania, Referent
ds. budownictwa, inwestycji i zamówień
publicznych

GINA KROŚNICE

Sylvia Marciszewska, Referat Gospodarki
Przestrzennej Ochrony Środowiska
i Inwestycji

Agnieszka Grygierczyk-Kozińska,
Kierownik Referatu Funduszy Europejskich

GINA MILICZ

Ewa Bezpalko-Szmigiel, Wydział Gospodarki
Komunalnej i Ochrony Środowiska

Kamila Kidoń-Szczerba, Wydział Gospodarki
Komunalnej i Ochrony Środowiska

Martyna Lombarska, Wydział Gospodarki
Komunalnej i Ochrony Środowiska

GINA ODOLANÓW

Paweł Serafin, Samodzielne stanowisko ds.
gospodarowania odpadami komunalnymi

Dominik Sobczak, Samodzielne stanowisko
ds. inwestycji, pozyskiwania i obsługi
inwestorów

GINA PRZYGDZICE

Lucyna Koczorowska, Zastępca Wójta

Dariusz Piechowiak, Referat Ochrony
Środowiska – Fundusz Sołecki, Środki
Zewnętrzne

Izabela Płomińska, Referat Ochrony
Środowiska – Gospodarka Odpadami

Piotr Kryszczak, Kierownik Referatu Ochrony
Środowiska

GINA SOŚNIE

Dariusz Berek, Zastępca Wójta, Inspektor
ds. promocji

Milena Pigłowska, Inspektor ds. rolnictwa,
leśnictwa i ochrony środowiska

GINA TWARDOGÓRA

Piotr Lizak, Kierownik Referatu Gospodarki
Nieruchomościami i Ochrony Środowiska

Andrzej Makarczuk, Inspektor ds. funduszy,
promocji i rozwoju

Anna Graf, Inspektor ds. gospodarki
przestrzennej i budownictwa

Katarzyna Borzemska-Kawałko, Inspektor
ds. ochrony środowiska

Katarzyna Czajkowska, Inspektor
ds. ochrony środowiska

Justyna Piątek, Inspektor ds. ochrony
środowiska

GINA ŻMIGRÓD

Wiesław Kras, Kierownik Referatu Rolnictwa
i Ochrony Środowiska

Milena Jędrzejec-Matys, Inspektor ds. OZE

Adrianna Kiełczykowska, Inspektor
ds. gospodarki odpadami

Joanna Monastyrska, Sekretarz Gminy

Zespół Ekspertów (FPP Enviro)

**Iwona Wagner, Nela Osmólska, Klaudia
Laskowska, Karol Szymankiewicz,
Paweł Szałański, Emilia Skłucka, Paulina
Puczkielewicz, Marta Wronka-Tomulewicz**



WSTĘP

Ekstremalne zjawiska pogodowe – fale upałów, zjawiska suszy oraz nawalne deszcze, których skutkiem są powodzie, podtopienia, zniszczenia infrastruktury i szkody w rolnictwie, coraz częściej wpływają na funkcjonowanie gmin, perspektywy ich rozwoju społeczno-gospodarczego a także bezpieczeństwo i jakość życia mieszkańców.

Adaptacja do zmian klimatu to proces dostosowywania się do obecnych lub oczekiwanych warunków klimatycznych i ich skutków w celu zmniejszenia lub uniknięcia negatywnych konsekwencji.

Narzędziem ukierunkowującym ten proces jest **Plan adaptacji do zmian klimatu**, czyli dokument strategiczny, który w oparciu o diagnozę obszaru i ocenę jego podatności na zmiany klimatu proponuje kierunki działań adaptacyjnych.

Mając na uwadze powyższe, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania PARTNERSTWO dla Doliny Baryczy podjęło w latach 2023 – 2024 działania mające na celu partycypacyjne opracowanie¹ Międzygminnego planu adaptacji (MGPA) dla ośmiu gmin (gmina Cieszków, gmina Krośnice, gmina Milicz, gmina Odolanów, gmina Przygodzice, gmina Sośnie, gmina Twardogóra, gmina Żmigród) współpracujących w ramach Partnerstwa.

Jest to dokument strategiczny, którego celem jest przystosowanie regionu do zmian klimatu, zwiększenie bezpieczeństwa i poprawy warunków życia mieszkańców i umożliwienie dalszego rozwoju w myśl zasady rozwoju zrównoważonego.

MGPA jako dokument strategiczny wymagał sporządzenia Prognozy oddziaływania na środowisko (zwany dalej Prognoza OOŚ²) i został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko przez: Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu – który stwierdził ogólny, koncepcyjny i ramowy charakter dokumentu w tym wskazanie planowanych do realizacji zadań (dokument nie określa lokalizacji, parametrów technicznych oraz sposobu prowadzenia prac budowlanych) oraz Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu, który w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych pozytywnie zaopiniował projekt MGPA wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, nie wnosząc uwag.

Projekt dokumentu został poddany jesienią 2024 r. konsultacjom społecznym. Zgłoszone uwagi instytucji oraz mieszkańców zostały opisane w podsumowaniu procesu uzgodnień i uwzględnione w ostatecznej wersji dokumentu.

Zgodnie z założeniami MGPA planowane jest powołanie międzygminnego zespołu do oceny skutków wdrożenia oraz badania monitoringu skutków realizacji Planu.

Międzygminny plan adaptacji do zmian klimatu wraz z załącznikami dostępny jest w wersji elektronicznej:



W dalszej części prezentujemy zidentyfikowane cele i działania.

¹ Spotkania, wizyta studyjna, konsultacje i warsztaty w których uczestniczyło ponad 290 osób

² Zgodnie z Ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1094 t.j. z późn. zm.).

WIZJA

Dolina Baryczy chroni klimat i jest dostosowana do jego zmian dzięki wysokiej jakości systemom przyrodniczym, nowym technologiom w ochronie środowiska i wysokiemu kapitałowi społecznemu i instytucjonalnemu.

CELE GŁÓWNE

**CEL GŁÓWNY 1:
Budowanie potencjału adaptacyjnego Doliny Baryczy
do zmian klimatu**

**CEL GŁÓWNY 2:
Poprawa bezpieczeństwa i zdrowia publicznego
w obliczu wyzwań klimatycznych**

**CEL GŁÓWNY 3:
Adaptacja gospodarki wodnej i ściekowej
do zmian klimatu**

**CEL GŁÓWNY 4:
Adaptacja rolnictwa, leśnictwa i terenów
naturalnych do zmian klimatu**

**CEL GŁÓWNY 5:
Wsparcie turystyki w obliczu wyzwań klimatycznych**

CELE SZCZEGÓŁOWE

CEL GŁÓWNY 1: BUDOWANIE POTENCJAŁU ADAPTACYJNEGO DOLINY BARYCZY DO ZMIAN KLIMATU

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.1: Wdrażanie Międzygminnego planu adaptacji do zmian klimatu

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.2: Wzmocnienie kapitału instytucjonalnego gmin w zakresie klimatu

CEL GŁÓWNY 2: POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA I ZDROWIA PUBLICZNEGO W OBLICZU WYZWAŃ KLIMATYCZNYCH

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1: Poprawa jakości powietrza i ograniczanie negatywnego wpływu na klimat

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2: Zrównoważone gospodarowanie odpadami i odzyskiwanie energii

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.3: Osiąganie niezależności i neutralności energetycznej

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.4: Wsparcie międzygminnego transportu publicznego

CEL GŁÓWNY 3: ADAPTACJA GOSPODARKI WODNEJ I ŚCIEKOWEJ DO ZMIAN KLIMATU

CEL SZCZEGÓŁOWY 3.1: Poprawa jakości wód powierzchniowych

CEL SZCZEGÓŁOWY 3.2: Przeciwdziałanie powodziom i podtopieniom i łagodzenie suszy

CEL GŁÓWNY 4: ADAPTACJA ROLNICTWA, LEŚNICTWA I TERENÓW NATURALNYCH DO ZMIAN KLIMATU

CEL SZCZEGÓŁOWY 4.1: Łagodzenie suszy i ochrona różnorodności biologicznej w rolnictwie i leśnictwie

CEL SZCZEGÓŁOWY 4.2: Wsparcie różnorodności biologicznej w adaptacji do ekstremów klimatycznych

CEL GŁÓWNY 5: WSPARCIE TURYSTYKI W OBLICZU WYZWAŃ KLIMATYCZNYCH

CEL SZCZEGÓŁOWY 5.1: Rozwój adaptacyjnej infrastruktury turystycznej

CEL SZCZEGÓŁOWY 5.2: Promocja turystyki regionalnej i produktów lokalnych

Cele MGPA realizowane są przez:

- realizację opisanych poniżej zadań wspólnych gmin,
- realizację działań własnych gmin, które zawiera **Załącznik 6**.

CEL GŁÓWNY 1: BUDOWANIE POTENCJAŁU ADAPTACYJNEGO DOLINY BARYCZY DO ZMIAN KLIMATU

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.1: Wdrażanie Międzygminnego planu adaptacji do zmian klimatu

Zadanie 1.1.1.		Nadanie MGPA rangi dokumentu strategicznego
Opis zadania		
Zadanie polega na włączeniu MGPA do dokumentów strategicznych gmin i Partnerstwa. Dokumentowi zostanie nadany rygor prawny, charakterystyczny dla dokumentów strategicznych i będzie stanowił podstawę podejmowania systematycznych działań adaptacyjnych do zmian klimatu i monitorowania ich postępu. MGPA znajdzie się wśród dokumentów kształtujących strategię działania gmin oraz strategię działania Partnerstwa, w szczególności pozyskiwania środków z funduszy zewnętrznych związanych z adaptacją do zmian klimatu i działaniami mitygacyjnymi w gminach oraz realizację Strategii Rozwoju Lokalnego. Zadanie obejmuje również systematyczny monitoring stanu realizacji MGPA zgodnie z przyjętym harmonogramem, ocenie efektywności wdrażanych działań, ocenie i weryfikacji tempa osiągania celów określonych w Planie. Ocena efektywności jest prowadzona systematycznie z częstotliwością dostosowaną do charakteru poszczególnych działań		
Podzadania		
Organizacyjne	O-1	Przygotowanie informacji dla Członków i Zarządu Partnerstw na temat MGPA
	O-2	Przygotowanie informacji dla Rad Gmin oraz ich pracowników na temat MGPA
	O-3	Przygotowanie informacji dla Rad Gmin oraz ich pracowników na temat MGPA
	O-4	Przyjęcie dokumentu przez Partnerstwo
	O-5	Powołanie Zespołu ds. wdrażania MGPA
	O-6	Nawiązanie współpracy z jednostkami naukowymi, organizacjami pozarządowymi i lokalnym biznesem dla wdrażania MGPA
	O-7	Przyjęcie harmonogramu działań i monitoringu postępu wdrażania zapisów MGPA
	O-8	Przygotowywanie cyklicznych raportów z realizacji wdrażania MGPA i cyklicznych spotkań na temat stanu realizacji zadań
Edukacyjno-informacyjne	EI-1	Spotkania informacyjne i szkolenia dla Członków i Zarządu Partnerstw, również z ekspertami zewnętrznymi i spotkania wyjazdowe
	EI-2	Spotkania informacyjne i szkolenia dla Rad i wójtów i burmistrzów gmin, również z ekspertami zewnętrznymi i spotkania wyjazdowe
	EI-3	Cykliczne spotkania Zespołu ds. wdrażania MGPA
Techniczne i inwestycyjne	-	
Współpracujące podmioty		
Gminy, w tym Rady Gmin, wójtowie i burmistrzowie gmin, sołtysi sołectw, powiaty, Partnerstwo		
Harmonogram realizacji		
2024		
Wskaźniki		
Wskaźnik 1.	Przyjęcie dokumentu przez Zarząd Partnerstwa wraz z uchwałami przez poszczególne gminy	
Wskaźnik 2.	Liczba zatwierdzonych raportów z wdrażania działań adaptacyjnych MGPA	

Zadanie 1.1.2. Promocja podejmowanych i planowanych działań adaptacyjnych i mitygacyjnych	
Opis zadania	
Działanie ma na celu informowanie mieszkańców o działaniach adaptacyjnych i mitygacyjnych planowanych i podejmowanych na terenie Partnerstwa i poszczególnych gmin, ich celu, skuteczności, etapie realizacji	
Podzadania	
Organizacyjne	O-9 Identyfikacja graficzna dla MGPA O-10 Nawiązanie współpracy z lokalnymi i ogólnokrajowymi mediami O-11 Stworzenie bazy informacji o wydarzeniach i wzajemne informowanie się gmin o zbliżających się wydarzeniach kulturalnych O-12 Przygotowanie merytoryczne materiałów informacyjnych, skład, druk, budowa stron www, publikacja treści w Internecie O-13 Przygotowanie treści do umieszczenia na tablicach informacyjnych i stworzenie listy podmiotów współpracujących, w których tablice te będą umieszczone ³ O-14 Pozyskanie finansowania na realizację działań informacyjnych
Edukacyjno-informacyjne	EI-4 Aktywizacja m.in. sołectw, organizacji pozarządowych, liderów lokalnych, ochotniczych straży pożarnych, kół gospodyń wiejskich, rad seniorów, młodzieżowych rad miejskich/gminnych i rad parafialnych w obszarach wdrażania MGPA EI-5 Podnoszenie kwalifikacji (warsztaty, szkolenia, szkolenia wyjazdowe, konferencje) wśród liderów zaangażowanych w działania adaptacyjne i mitygacyjne EI-6 Włączenie działań związanych z realizacją MGPA w program Edukacja dla Doliny Baryczy EI-7 Rozpowszechnianie informacji ⁴ na temat realizowanych działań (np. plakaty, broszury informacyjne, ogłoszenia na tablicach ogłoszeń w gminach, na portalach społecznościowych i stronach internetowych własnych i podmiotów współpracujących, informacje i ogłoszenia w prasie lokalnej, regionalnej i ogólnokrajowej, wydawnictwa Stowarzyszenia, audycje radiowe, telewizyjne, webinary, podcasty, wywiady, organizowanie stoisk z materiałami informacyjnymi podczas wydarzeń kulturalnych w gminach)
Techniczne i inwestycyjne	TI-1 Zakup materiałów i wyposażenia do działań edukacyjno-informacyjnych TI-2 Stworzenie kanałów informacyjnych w mediach społecznościowych na poziomie międzygminnym
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, spółki gminne, spółdzielnie i klastry związane z poszczególnymi sektorami objętymi zakresem MGPA, inne jednostki związane z realizacją zadań	
Harmonogram realizacji	
W trakcie całego czasu realizacji MGPA (2024–2050)	
Wskaźniki	
Wskaźnik 3.	Liczba upowszechnionych materiałów informacyjnych na temat działań adaptacyjnych
Wskaźnik 4.	Liczba osób poinformowanych o działaniach adaptacyjnych

3 W przypadku realizacji tablic elektronicznych powinny być one zasilane własnym źródłem energii zeroemisyjnej w połączeniu z realizacją zadań z tego zakresu.

4 Materiały informacyjne mogą być przygotowywane na papierze z odzysku. Mogą również mieć wklejone nasiona roślin, np. rodzimych gatunków lokalnych tworzących różne typy łąk kwietnych. Tak przygotowane materiały, po zapoznaniu się z nimi, mogą zostać wykorzystane np. do zakładania mikro-siedlisk różnorodności biologicznej. Produkowanie materiałów nie może odbywać się na papierze produkowanym bezpośrednio z drewna czy lakierowanym.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.2: Wzmocnienie kapitału instytucjonalnego gmin w zakresie klimatu

Zadanie 1.2.1. Wsparcie gminnych Referatów Ochrony Środowiska i Planowania Przestrzennego	
Opis zadania	
Zadanie ma na celu wsparcie współpracy gmin we wdrażaniu MGPA przez stworzenie sieci współpracy między gminami. Polega na nawiązaniu i utrzymywaniu czynnej współpracy w obszarze Doliny Baryczy w celu wymiany informacji i wzajemnego wsparcia we wdrażaniu MGPA. Realizacja zadania jest wspierana przez doświadczenie Partnerstwa i Zespołu ds. przygotowania MGPA w zakresie realizacji wspólnych zadań adaptacyjnych i mitygacyjnych na terenie Doliny Baryczy. Sieć ma stanowić wsparcie dla gmin w zakresie realizacji zadań własnych w zakresie klimatu i środowiska na terenie swoich gmin, a także ułatwić wdrażanie nowych idei, technologii i realizacji działań edukacyjno-informacyjnych	
Podzadania	
Organizacyjne	O-15 Utworzenie platformy wymiany wiedzy w zakresie klimatu. Platforma będzie formą współpracy pomiędzy Partnerstwem i gminami a innymi podmiotami zaangażowanymi w działania adaptacyjne i mitygacyjne. Jej celem będzie ułatwienie wymiany doświadczeń w zakresie dobrych praktyk z dziedziny adaptacji podejmowanych przez inne miasta i regiony w Polsce i za granicą w odpowiedzi na zagrożenia klimatyczne O-16 Zwiększenie składu osobowego w referatach ochrony środowiska O-17 Uzyskanie wsparcia organizacyjnego w pozyskiwaniu i rozliczaniu środków finansowych i innych działaniach gmin związanych z wdrażaniem MGPA, wsparcie organizacyjne i promocyjne programów zewnętrznych w zakresie środowiska i klimatu np. „Czyste powietrze”, „Ciepłe mieszkanie”, „Moja woda” O-18 Wprowadzenie do Planów Ogólnych⁵ gmin zapisów zgodnych z zapisami MGPA, umożliwiających realizację zaplanowanych w MGPA działań adaptacyjnych, w tym zabezpieczenie obszarów kluczowych dla efektywnej adaptacji KWS do zmian klimatu O-19 Zbudowanie bazy kontaktów z innymi JST wdrażającymi działania adaptacyjne O-20 Działanie obejmuje również pozyskanie funduszy na wdrażanie działań adaptacyjnych i mitygacyjnych oraz na wyjazdy studyjne poza dolinę Baryczy (w Polsce i za granicą), a także udział w przygotowaniu i realizacji programów i projektów służących temu celowi. Fundusze będą pozyskiwane przede wszystkim przez Partnerstwo we współpracy z gminami. Konsorcja mogą obejmować również inne JST, przedsiębiorców, jednostki naukowe, organizacje pozarządowe. Partnerami mogą być zarówno podmioty krajowe, jak i zagraniczne. Zadanie może objąć pozyskanie m.in. takich funduszy, jak: Program Interreg Europa 2021-2027; Program Ramowy Unii Europejskiej Horyzont Europa (2021-2027); NFOŚiGW (Fundusze unijne, środki norweskie); Program LIFE; Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027; Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027
Edukacyjno-informacyjne	EI-8 Wyjazdy studyjne radnych gminy i sołtysów – w celu poznania mieszkańców i pracowników sąsiednich urzędów i gmin EI-9 Współpraca JST i nawiązywanie partnerstw w zakresie przygotowania i realizacji zintegrowanych przedsięwzięć z zakresu klimatu, ochrony środowiska, turystyki, gospodarki nisko-emisyjnej, transportu publicznego i drogowego EI-10 Udział w seminariach tematycznych organizowanych przez samorządy we współpracy z jednostkami naukowymi, organizacjami pozarządowymi EI-11 Udział w wydarzeniach partnerskich odbywających się w miastach i regionach, organizowanych przez JST, organizacje pozarządowe, projekty naukowe i wdrożeniowe EI-12 Udział w wizytach studyjnych w JST w Polsce i za granicą EI-13 Udział w szkoleniach dotyczących finansowania działań adaptacyjnych
Techniczne i inwestycyjne	–
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, spółki gminne oraz spółdzielnie i klastry związane z poszczególnymi sektorami objętymi zakresem MGPA, policja, NGO, rady młodzieżowe i społeczna rada edukacji, mieszkańcy zaangażowani w sprawy klimatu, jednostki realizujące działania adaptacyjne i mitygacyjne, Podmioty w kraju i za granicą realizujące zadania z zakresu adaptacji i mitygacji, takie jak: JST; jednostki naukowe, międzynarodowe organizacje naukowe, organizacje pozarządowe, projekty i projekty demonstracyjne europejskie i międzynarodowe	

5 W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1688) zadania dotyczące działań planistycznych odnoszą się do opracowywanych obecnie Planów Ogólnych, które zastąpią studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, zachowujące moc do dnia wejścia w życie planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2025 r.

Harmonogram realizacji

Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań edukacyjnych i wsparcia dla gmin – w trakcie całego czasu realizacji MGPA (2024–2050)

Wskaźniki

- Wskaźnik 5. Kwota wsparcia pozyskanego na realizację działań adaptacyjnych
- Wskaźnik 6. Kwota wsparcia udzielonego na działania adaptacyjne mieszkańcom i przedsiębiorstwom
- Wskaźnik 7. Liczba działań edukacyjnych zrealizowanych w ramach sieci współpracy
- Wskaźnik 8. Liczba dokumentów strategicznych, w tym planów ogólnych, odwołujących się do zapisów i spójnych z działaniami MGPA

Zadanie 1.2.2. Utworzenie Międzygminnej Straży Klimatu i Środowiska	
Opis zadania	
Celem zadania jest utworzenie Międzygminnej Straży Klimatu i Środowiska, współpracującej z innymi jednostkami środowiska w Partnerstwie, w tym przede wszystkim z gminami i jednostkami Państwowej Straży Pożarnej (PSP) i Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP). Zadaniem Straży jest wsparcie działań gmin na terenie Doliny Baryczy w zakresie ochrony klimatu i środowiska i poprawnego wdrażania działań na ich rzecz. Straż w szczególności wspiera realizację zadań własnych gmin, jak i działań zapisanych w MGPA i dotyczy takich obszarów, jak: kontrola firm wywozowych (odpady), wsparcie mieszkańców we właściwej segregacji odpadów wykrywanie i kontrola nielegalnych zrzutów ścieków, wykrywanie i kontrola obszarowych zanieczyszczeń wód, działań na szkodę stanu ekosystemów wodnych, działań negatywnie wpływających na jakość powietrza, wsparcie mieszkańców w terenie w zakresie informacji o dobrych praktykach rolnych i prawidłowego funkcjonowania systemów melioracji, utrzymania zieleni, kontrole jakości paliwa w punktach sprzedaży	
Podzadania	
Organizacyjne	O-21 Przygotowanie koncepcji funkcjonowania Straży wraz z jej formalnym umocowaniem O-22 Przygotowanie regulaminu działania Straży i szczegółowego zakresu jej obowiązków O-23 Pozyskanie środków na ustanowienie nowej jednostki O-24 Rekrutacja i zatrudnienie pracowników Straży O-25 Przygotowanie szkoleń dla Straży zgodnie z zakresem przewidzianym regulaminem O-26 Przygotowanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych dla Straży do wykorzystania w terenie w pracy z podmiotami i mieszkańcami
Edukacyjno-informacyjne	EI-14 Przeszkolenie pracowników Straży EI-15 Cykliczne szkolenia uzupełniające dla Straży
Techniczne i inwestycyjne	TI-3 Zakup samochodów TI-4 Zakup sprzętu niezbędnego do realizacji działań Straży międzygminnej i innych współpracujących jednostek (np. PSP i OSP)
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, NGO, rady młodzieżowe i społeczna rada edukacji, mieszkańcy zaangażowani w sprawy klimatu, jednostki oświaty	
Harmonogram realizacji	
2024–2025 – powołanie Straży; realizacja zadań Straży – w trakcie całego czasu realizacji MGPA (2024–2050)	
Wskaźniki	
Wskaźnik 9. Powołanie Międzygminnej Straży Klimatu i Środowiska	
Wskaźnik 10. Zakup sprzętu do realizacji działań Straży	

CEL GŁÓWNY 2: POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA I ZDROWIA PUBLICZNEGO W OBLICZU WYZWAŃ KLIMATYCZNYCH

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1: Poprawa jakości powietrza i ograniczanie negatywnego wpływu na klimat

Zadanie 2.1.1.		Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i zasobu komunalnego i socjalnego gmin
Opis zadania		
Działanie polega na przeprowadzeniu termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i zasobu komunalnego i socjalnego gmin. Celem jest poprawa efektywności energetycznej budynków, ograniczenia strat ciepła, obniżenie zużycia energii i opłat, a w konsekwencji poprawa jakości powietrza i zmniejszenie emisji CO ₂ . Termomodernizacja budynków gmin to również działanie demonstracyjne, ukazujące korzyści z rozwiązań termomodernizacyjnych, będące zachętą dla mieszkańców do podejmowania podobnych działań. Obiekty poddane termomodernizacji będą wykorzystywane jako punkty edukacji mieszkańców		
Podzadania		
Organizacyjne	O-27	Rozpoznanie potrzeb termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i zasobu komunalnego i socjalnego gmin
	O-28	Opracowanie harmonogramu termomodernizacji i zabezpieczenie środków finansowych na jej przeprowadzenie
	O-29	Opracowanie programu działań edukacyjnych i demonstracyjnych dla mieszkańców, z wykorzystaniem termomodernizowanych budynków
Edukacyjno-informacyjne	EI-16	Szkolenia dla pracowników gmin w zakresie technicznych środków termomodernizacji i ich efektywności
	EI-17	Szkolenia dla pracowników gmin w zakresie źródeł finansowania i pozyskiwania funduszy na działania termomodernizacyjne
Techniczne i inwestycyjne	TI-5	Przeprowadzenie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, zasobu komunalnego i socjalnego gmin ⁶
	TI-6	Zastosowanie rozwiązań typu zielone dachy i/lub zielone ściany, ograniczających straty ciepłe i stabilizujących warunki termiczne budynków i otoczenia, w miarę możliwości technicznych budynków i wytycznych konserwatorskich
	TI-7	Zakup systemów informatycznych i innych środków do działań edukacyjnych
Współpracujące podmioty		
Gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, spółki gminne		
Harmonogram realizacji		
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów		
Wskaźniki		
Wskaźnik 11.	Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji	
Wskaźnik 12.	Liczba zastosowanych rozwiązań typu zielone dachy i ściany	
Wskaźnik 13.	Liczba szkoleń dla pracowników gmin	

⁶ Zaleca się, aby na etapie przygotowania dokumentacji projektowej / PFU termomodernizacji budynków, gminy w wymaganiach przetargowych zawarły propozycje rozwiązań BZI, o ile jest taka możliwość techniczna i konserwatorska.

Zadanie 2.1.2. Wsparcie w termomodernizacji budynków mieszkalnych na terenach gmin	
Opis zadania	
Zadanie polega na wspieraniu termomodernizacji budynków mieszkalnych (prywatnych budynków jednorodzinnych i budynków wielorodzinnych) na terenach gmin dla poprawy efektywności energetycznej, poprawy jakości powietrza i zmniejszenia emisji CO ₂ . W ramach realizacji zadania przewiduje się wsparcie organizacyjne i merytoryczne dla mieszkańców, pozyskiwanie finansowania na dokapitalizowanie działań infrastrukturalnych prowadzonych przez mieszkańców oraz działania edukacyjne i informacyjne zwiększające zainteresowanie programem „Ciepłe mieszkanie” i innymi możliwościami pozyskania środków	
Podzadania	
Organizacyjne	O-30 Wsparcie merytoryczne i organizacyjne punktów informacyjnych programu „Ciepłe mieszkanie” oraz „Czyste Powietrze” w gminach i współpraca międzygminna w zakresie wsparcia mieszkańców w przygotowaniu wniosków o dofinansowanie działań termomodernizacyjnych O-31 Opracowanie mechanizmów oraz informowanie o formach wsparcia finansowego dla mieszkańców w działaniach termomodernizacyjnych, np. zbadanie możliwości wdrażania kredytów niskooprocentowanych O-32 Opracowanie mechanizmów wsparcia dla mieszkańców z grup szczególnie wrażliwych (w szczególności osoby bezrobotne, osoby zmarginalizowane społecznie, ekonomicznie lub energetycznie) w bliskiej współpracy z pracownikami gminnych ośrodków pomocy społecznej (GOPS)
Edukacyjno-informacyjne	EI-18 Prowadzenie działań edukacyjnych z wykorzystaniem termomodernizowanych budynków. W celach edukacyjnych, obiekty włączone w działania edukacyjne powinny udostępniać informacje o bilansie energii i kosztów np. z wykorzystaniem tablic, na stronach podmiotu użytkującego budynek lub w innej formie EI-19 Rozpowszechnianie informacji na temat rozwiązań termomodernizacyjnych i możliwości uzyskania wsparcia technicznego i finansowego EI-20 Rozpowszechnianie informacji na temat stanu realizacji zadania
Techniczne i inwestycyjne	TI-8 Pozyskiwanie źródeł finansowania i udzielanie wsparcia finansowego, organizacyjnego i merytorycznego właścicielom budynków mieszkalnych na terenie gmin TI-9 Promocja i realizacja rozwiązań typu zielone dachy i zielone ściany, ograniczających straty ciepłone i stabilizujących warunki termiczne budynków i otoczenia, w miarę możliwości technicznych budynków mieszkalnych oraz w nowych inwestycjach TI-10 Uwzględnienie związanych z termomodernizacją rozwiązań dla klimatu w planach rewitalizacji i planach ogólnych
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, NGO, za pośrednictwem JST placówki edukacyjne wszystkich szczebli realizujące program Edukacja dla Doliny Baryczy	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów	
Wskaźniki	
Wskaźnik 14.	Liczba budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji
Wskaźnik 15.	Liczba zaktualizowanych planów rewitalizacji i planów ogólnych

Zadanie 2.1.3. Wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej i zasobu komunalnego i socjalnego Gmin	
Opis zadania	
Działanie polega na wprowadzeniu dywersyfikacji źródeł grzewczych w budynkach użyteczności publicznej i zasobu komunalnego i socjalnego gmin. Celem jest poprawa jakości powietrza i zmniejszenie emisji CO ₂ przez trwałą zmianę systemów ogrzewania opartych na paliwie stałym na systemy zeroemisyjne i dywersyfikacja źródeł grzewczych. Wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej i zasobu komunalnego i socjalnego gmin to również działanie demonstracyjne, będące zachętą dla mieszkańców do podejmowania podobnych działań	
Podzadania	
Organizacyjne	O-33 Rozpoznanie potrzeb w zakresie wymiany źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej i zasobu komunalnego i socjalnego gmin O-34 Opracowanie harmonogramu wymiany źródeł ciepła i zabezpieczenie środków finansowych na jej przeprowadzenie O-35 Opracowanie programu działań edukacyjnych dla mieszkańców z wykorzystaniem zmodernizowanych budynków
Edukacyjno-informacyjne	EI-21 Szkolenia dla pracowników gmin w zakresie technicznych możliwości wymiany źródeł ciepła i ich efektywności EI-22 Szkolenia dla pracowników gmin w zakresie źródeł finansowania i pozyskiwania funduszy na wymianę źródeł ciepła
Techniczne i inwestycyjne	TI-11 Wymiana systemów ogrzewania opartych na paliwie stałym w budynkach użyteczności publicznej i zasobu komunalnego i socjalnego gmin na źródła zeroemisyjne, w szczególności z zastosowaniem systemów fotowoltaicznych i pomp ciepła
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, NGO, za pośrednictwem JST placówki edukacyjne wszystkich szczebli realizujące program Edukacja dla Doliny Baryczy	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów	
Wskaźniki	
Wskaźnik 16. Liczba wymienionych źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej i zasobu komunalnego i socjalnego gmin	

Zadanie 2.1.4. Wsparcie mieszkańców w wymianie źródeł ciepła w budynkach prywatnych	
Opis zadania	
Zadanie polega na znaczącej intensyfikacji inicjatyw gmin w dążeniu do ograniczenia niskiej emisji przez mieszkańców gmin. Obejmuje ono wsparcie organizacyjne i merytoryczne dla mieszkańców gmin, właścicieli prywatnych budynków jednorodzinnych i budynków wielorodzinnych oraz pozyskiwanie źródeł finansowania na dokapitalizowanie działań infrastrukturalnych w tych budynkach. Celem zadania jest trwała zmiana systemów ogrzewania opartych na paliwie stałym na systemy zeroemisyjne i dywersyfikacja źródeł grzewczych. Działanie ma na celu istotną poprawę jakości powietrza i zmniejszenie emisji CO ₂	
Podzadania	
Organizacyjne	O-36 Prowadzenie kampanii informacyjnych na temat szkodliwości zanieczyszczeń powietrza dla klimatu, jakości powietrza, zdrowia i życia ludzi oraz możliwości ich ograniczania przez wymianę źródeł ciepła O-37 Tworzenie klastrow i/lub spółdzielni energetycznych i wsparcie energetyki prosumenckiej O-38 Wsparcie merytoryczne i organizacyjne punktów informacyjnych programu „Czyste powietrze” oraz „Ciepłe Mieszkanie” w gminach i współpraca międzygminna w zakresie przygotowania wniosków o dofinansowanie wymiany źródeł ciepła dla mieszkańców O-39 Opracowanie mechanizmów dla wsparcia mieszkańców w wymianie źródeł ciepła w ramach programu „Ciepłe Mieszkanie” O-40 Opracowanie mechanizmów wsparcia dla mieszkańców spoza kryteriów programów krajowych (m.in. „Ciepłe Mieszkanie”) O-41 Opracowanie mechanizmów wsparcia finansowego i/lub organizacyjnego w zapewnieniu dostępu do czystej energii w wystarczającej ilości mieszkańcom z grup szczególnie wrażliwych (w szczególności osoby bezrobotne, osoby zmarginalizowane społecznie, ekonomicznie lub energetycznie). Podzadanie realizowane w bliskiej współpracy z pracownikami gminnych ośrodków pomocy społecznej w ramach programu „Ciepłe Mieszkanie” O-42 Kontynuacja i wzmocnienie działań przyjętych w planach gospodarki niskoemisyjnej (PGN) poszczególnych gmin, oraz/lub aktualizacja/opracowanie PGN w gminach nieposiadających aktualnego dokumentu O-43 Kontynuacja i wzmocnienie działań na rzecz utrzymania dobrego stanu lub poprawy stanu aerosanitarnego powietrza wynikających z programów ochrony środowiska (POŚ) gmin
Edukacyjno-informacyjne	EI-23 Prowadzenie działań edukacyjnych dla mieszkańców, np. warsztaty z zakresu jakości powietrza, pokazy różnych rozwiązań w zakresie źródeł ciepła EI-24 Prowadzenie działań edukacyjnych (jw.) dla mieszkańców reprezentujących grupy szczególnie wrażliwe EI-25 Promowanie odnawialnych źródeł energii i ich wdrażania oraz informowanie o możliwościach pozyskiwania funduszy na ich realizację EI-26 Opracowanie wytycznych dla nowych inwestycji oraz zmiany w planach ogólnych zagospodarowania przestrzennego gmin EI-27 Dostarczanie bieżącej informacji na temat jakości powietrza i stanu realizacji zadań z zakresu poprawy jakości powietrza i wymiany źródeł ciepła mieszkańcom EI-28 Komunikowanie celów, stanu powietrza i postępu realizacji zadania na stronach internetowych, w mediach społecznościowych gmin i Partnerstwa i dzięki innym mediom lokalnym
Techniczne i inwestycyjne	TI-12 Wsparcie konwersji źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych na zeroemisyjne rozwiązania energooszczędne TI-13 Wprowadzenie lokalnego programu osłonowego dla osób inwestujących w trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na systemy proekologiczne
Współpracujące podmioty	
Pracownicy Referatów Ochrony Środowiska, punktów kontaktowych programu „Czyste powietrze”, GOPS, MGSKIŚ – prowadzenie warsztatów i dystrybucja informacji dla mieszkańców i grup szczególnie wrażliwych, NGO, Partnerstwo, gminy – pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadania	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów	
Wskaźniki	
Wskaźnik 17.	Liczba kampanii informacyjnych
Wskaźnik 18.	Liczba zaktualizowanych/opracowanych Planów Gospodarki Niskoemisyjnej
Wskaźnik 19.	Wprowadzenie lokalnego programu osłonowego

Zadanie 2.1.5.		Stworzenie międzygminnej sieci monitoringu jakości powietrza
Opis zadania		
Celem działania jest stworzenie wspólnego, międzygminnego systemu do monitoringu i kontroli jakości powietrza na terenie Doliny Baryczy, korzystając z istniejącej infrastruktury, instytucji, doświadczeń i wiedzy poszczególnych gmin		
Podzadania		
Organizacyjne	O-44	Inwentaryzacja istniejących elementów monitoringu i kontroli jakości powietrza i identyfikacja potrzeb
	O-45	Stworzenie koncepcji funkcjonowania międzygminnej sieci monitoringu jakości powietrza
Edukacyjno-informacyjne	EI-29	Edukacja na temat jakości powietrza i jego wpływu na zdrowie w kontekście zmieniających się warunków klimatycznych
	EI-30	Szkolenie kadr do obsługi systemu monitoringu i kontroli
Techniczne i inwestycyjne	TI-14	Zakup sprzętu do badania jakości powietrza i prowadzenia kontroli
Współpracujące podmioty		
Gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, NGO, mieszkańcy zaangażowani w sprawy klimatu, jednostki oświaty		
Harmonogram realizacji		
2025–2030 – Stworzenie międzygminnej sieci monitoringu jakości powietrza; pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów		
Wskaźniki		
Wskaźnik 20. Zakup sprzętu do badania jakości powietrza		
Wskaźnik 21. Liczba raportów z kontroli jakości powietrza		

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2: Zrównoważone gospodarowanie odpadami i odzyskiwanie energii

Zadanie 2.2.1. Wsparcie PSZOK-ów w skutecznej segregacji i obiegu zamkniętym odpadów	
Opis zadania	
Zadanie ma na celu uporządkowanie gospodarki odpadami na terenie Doliny Baryczy przez wsparcie gmin w podejmowaniu decyzji w tym zakresie oraz wsparcie gmin i punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) w skutecznej segregacji odpadów komunalnych i zapewnienia surowca dla ich ponownego wykorzystania jako źródła energii (odpady organiczne, mieszane), w recyklingu (odpady plastikowe i metale) i ponownego użycia (elektrośmieci, odpady wielkogabarytowe). Zgodnie z obowiązującymi przepisami⁷ gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania i muszą zapewnić: I) łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, II) przyjmowanie co najmniej takich odpadów komunalnych, jak: przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady zielone, odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne, a także odpadów komunalnych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 4a	
Podzadania	
Organizacyjne	O-46 Organizacja mini PSZOK-ów (lub MPSZOK-ów – punktów mobilnych) dla usprawnienia zbiorów odpadów i ich segregacji pod kątem możliwości skierowania do naprawy lub upcyklingu O-47 Wsparcie PSZOK-ów w odzyskiwaniu przedmiotów do naprawiania i upcyklingu. W działanie mogą być włączone spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty dla usprawnienia procesu odzyskiwania przedmiotów O-48 Usprawnienie odbioru wielkogabarytowych przedmiotów do naprawiania i upcyklingu, np. wyznaczenie specjalnego miejsca do odbioru gabarytów z kontrolą jakości oddawanych sprzętów, Przed-PSZOK, wsparcie oddolnych działań mieszkańców w sprawie wymiany gabarytów, baza odpadów wielkogabarytowych on-line „potrzebuję-oddam” na gminnych stronach internetowych, Facebooku lub innych mediach, tablicach w urzędzie, współpraca z opieką społeczną, przewóz z miejsca na miejsce dla osób, które nie mają możliwości transportu (inspiracja akcją „drugie życie” w Twardogórze) O-49 Zapewnienie dodatkowych, sezonowych i specjalistycznych usług dla mieszkańców, takich jak np. zrąbkowanie i odbiór choinek, utylizacja folii rolniczych, utylizacja azbestu i inne O-50 Wprowadzenie na terenie gmin aplikacji „Kiedy wywóz” (przykład Milicza), „Moja okolica” (przykład Krośnic)
Edukacyjno-informacyjne	EI-31 Opracowanie programu i prowadzenie działań edukacyjnych w PSZOK-ach. Działania mają służyć jako miejsce edukacji na temat odpadów i ich znaczenia dla ochrony klimatu, gospodarki cyrkularnej i płynących z niej korzyści, miejsce warsztatów, wykładów, spotkań, szkoleń dla dorosłych mieszkańców gmin, pracowników gmin i PSZO-ów w regionie, uczniów, EI-32 Edukacja dla mieszkańców – warsztaty z segregowania, kompostowania i znaczenia gospodarki cyrkularnej w ochronie środowiska i klimatu. Edukacja prowadzona w PSZOK-ach z wykorzystaniem np. emerytowanych i zaangażowanych nauczycieli, organizacji pozarządowych i innych EI-33 Edukacja dla mieszkańców – materiały edukacyjne, szkolenia, warsztaty na temat ograniczania odpadów przez świadomą konsumpcję: np. „Nie kupuj – już masz”, np. promocja wody wodociągowej zamiast wody w plastikowych butelkach, szycie toreb na zakupy z materiałów z recyklingu, warsztaty z naprawy i upcyklingu dla mieszkańców dorosłych i dla szkół, promocja lokalnych produktów o niskim śladzie węglowym
Techniczne i inwestycyjne	TI-15 Adaptacja infrastrukturalna PSZOK-ów w gminach pod kątem prowadzenia działalności edukacyjnej TI-16 Budowa i doposażenie PSZOK-ów
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, NGO, rady młodzieżowe i społeczne rady edukacji, mieszkańcy zaangażowani w sprawy klimatu, jednostki oświaty, przedsiębiorcy	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów; działania edukacyjne – w trakcie całego czasu realizacji zapisów MGPA (2025–2050)	
Wskaźniki	
Wskaźnik 22.	Liczba PSZOK-ów, w których została wprowadzona działalność edukacyjna
Wskaźnik 23.	Liczba raportów z doposażenia PSZOK-ów

⁷ Art. 3 ust. 2 pkt 6, ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2016 r. poz. 250).

Zadanie 2.2.2. Naprawialnia Doliny Baryczy	
Opis zadania	
Zadanie to inspirowane jest inicjatywą PSZOK-u Miasta Wejherowo i Zakładu Usług Komunalnych sp. z o.o. w Wejherowie, które powstało w grudniu 2021 roku i natychmiast zostało nagrodzone w ogólnopolskim konkursie tytułem „Modernizacja Roku 2021 i Budowa XXI wieku” w kategorii Ochrona Środowiska. Ekofabryka poza samym PSZOK-iem obejmuje m.in. strefę recyklingu gruzu, myjnię do pojemników i pojazdów, bibliotekę z odzysku, skład rzeczy używanych, strefę recyklingu i upcyklingu oraz warsztaty do naprawy przedmiotów i sprzętów. Stanowi też centrum edukacji ekologicznej i wspólnych inicjatyw obywatelskich. Celem niniejszego zadania jest stworzenie sieci podobnych inicjatyw – międzygminnej inicjatywy, z wykorzystaniem już istniejącego potencjału, m.in. gminnych PSZOK-ów, ośrodków kultury dla naprawy i odzyskiwania sprzętu, np. AGD RTV	
Podzadania	
Organizacyjne	O-51 Współpraca z miastem i PSZOK-iem w Wejherowie na etapie planowania i organizacji przedsięwzięcia, w tym wizyta studyjna w Ekofabryce O-52 Organizacja Naprawialni, granty na przejęcie tego typu działań dla przedsiębiorców, współpraca z organizacjami pozarządowymi O-53 Opracowanie działań edukacyjnych, w tym nawiązanie współpracy z lokalnymi ośrodkami kultury i innymi partnerami, którzy włączą się w działania Naprawialni
Edukacyjno-informacyjne	EI-34 Cykliczne warsztaty w Naprawialniach i współpracujących ośrodkach dla mieszkańców i jako oferta turystyczna – upcykling i naprawa własnych przedmiotów, upcykling i naprawa oddawanych przedmiotów, edukacja na temat znaczenia gospodarki obiegu zamkniętego dla klimatu i środowiska, warsztaty wytwarzania regionalnych pamiątek i przedmiotów codziennego użytku w systemie recyklingu i upcyklingu przez ośrodki kultury, np. woreczków na warzywa z firanek, woskowijek, fashion design i inne EI-35 Zachęcanie mieszkańców do organizowania wyprzedaży garażowych, np. sezonowe akcje wymiany tematycznej, np. ubrania, rowery, zabawki z możliwością ponownego wykorzystania, własne przetwory, możliwość naprawiania swoich przedmiotów również w lokalnych zakładach usługowych
Techniczne i inwestycyjne	TI-17 Organizacja i wyposażenie siedzib sieci Naprawialni, najlepiej w budynkach z rewitalizacji, z zachowaniem lokalnej tradycji i architektury i z wykorzystaniem materiałów z recyklingu TI-18 Wsparcie dla współpracujących ośrodków
Współpracujące podmioty	
Wejherowo, gminy, Partnerstwo, NGO przedsiębiorcy	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów	
Wskaźniki	
Wskaźnik 24.	Liczba mieszkańców korzystających z Naprawialni
Wskaźnik 25.	Liczba turystów korzystających z warsztatów Naprawialni i współpracujących podmiotów
Wskaźnik 26.	Liczba warsztatów przeprowadzonych w Naprawialni i współpracujących podmiotach

Zadanie 2.2.3. Budowa kompostowni	
Opis zadania	
Celem zadania jest budowa kompostowni w gminach w Dolinie Baryczy	
Podzadania	
Organizacyjne	O-54 Wykonanie studium wykonalności dla budowy międzygminnej sieci kompostowni, z wykorzystaniem istniejących obiektów i określeniem koniecznego zakresu zadań inwestycyjnych O-55 Wykorzystanie kompostu do poprawy jakości gleby na terenie gmin
Edukacyjno-informacyjne	EI-36 Szkolenia dla pracowników Urzędów Gmin i PSZOK-ów w zakresie kompostowania EI-37 Materiały informacyjne dla mieszkańców na temat możliwości kompostowania i zasad segregowania odpadów organicznych do wykorzystania w kompostowniach EI-38 Edukacja mieszkańców na temat znaczenia kompostowania dla klimatu, środowiska, obiegu wody i różnorodności biologicznej
Techniczne i inwestycyjne	TI-19 Zaprojektowanie i budowa kompostowni
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, NGO, mieszkańcy zaangażowani w sprawy klimatu	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów	
Wskaźniki	
Wskaźnik 27. Realizacja budowy kompostowni Wskaźnik 28. Liczba przeszkolonych mieszkańców Wskaźnik 29. Liczba przeszkolonych pracowników gmin Wskaźnik 30. Ilość kompostu wyprodukowanego w kompostowni	

Zadanie 2.2.4. Upowszechnianie kompostowania wśród mieszkańców	
Opis zadania	
Celem zadania jest upowszechnienie kompostowania odpadów organicznych wśród mieszkańców Doliny Baryczy. Dla gmin jest to sposób na ograniczenie ilości odpadów odbieranych od mieszkańców i związanych z tym kosztów. Mieszkańcy mogą wykorzystywać otrzymany w ten sposób nawóz we własnych uprawach, by poprawić strukturę gleby i jej zdolności do zatrzymywania glebowej wody (łagodzenie suszy)	
Podzadania	
Organizacyjne	O-56 Opracowanie systemu ulg dla mieszkańców stosujących kompostowanie – np. zróżnicowanie opłat za odbieranie odpadów – bonifikaty w opłacie za odbiór odpadów komunalnych dla mieszkańców stosujących kompostowanie; „Karta gminna” z punktami wymiennymi na atrakcje, знижки, komunikację lub inne O-57 Organizacja systemu dystrybucji kompostowników i odbioru bioodpadów
Edukacyjno-informacyjne	EI-39 Kampania edukacyjna dla mieszkańców na temat kompostowania EI-40 Rozpowszechnianie informacji na temat możliwości wypożyczenia kompostowników i związanych z tym korzyści
Techniczne i inwestycyjne	TI-20 Zakup kompostowników dla mieszkańców i założenie wypożyczalni
Współpracujące podmioty	
Gminne PSZOK-i, gminy, Partnerstwo, NGO, rady młodzieżowe i społeczna rada edukacji, mieszkańcy zaangażowani w sprawy klimatu, jednostki oświaty	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów; działania edukacyjne – w trakcie całego czasu realizacji zapisów MGPA (2025–2050)	
Wskaźniki	
Wskaźnik 31. Spadek ilości odpadów organicznych odbieranych od mieszkańców	
Wskaźnik 32. Liczba kompostowników wypożyczonych mieszkańcom	

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.3: Osiąganie niezależności i neutralności energetycznej

Zadanie 2.3.1. Utworzenie spółdzielni energetycznych w gminach Doliny Baryczy	
Opis zadania	
Spółdzielnie energetyczne mają na celu zapewnienie swoim spółdzielcom długofalowego dostępu do energii elektrycznej z własnych źródeł. W ramach tej formuły ⁸ Spółdzielnia Energetyczna Doliny Baryczy ma na celu produkowanie i dzielenie się energią elektryczną i tym samym zapewnienie sobie neutralności i bezpieczeństwa energetycznego ⁹ . Spółdzielnia Energetyczna Doliny Baryczy realizująca te cele będzie utworzona przez osoby prywatne, tj. mieszkańców gmin Doliny Baryczy, przedsiębiorstwa i Urzędy Gmin. Jednym z celów działania Spółdzielni jest jej oparcie o OZE, by zminimalizować ślad węglowy i przyczynić się do ochrony klimatu	
Podzadania	
Organizacyjne	O-58 Audyt energetyczny dla Doliny Baryczy O-59 Aktualizacja planów gospodarki niskoemisyjnej O-60 Opracowanie planu neutralności energetycznej dla Doliny Baryczy. W europejskim prawie o klimacie ¹⁰ zapisano obowiązkowy unijny cel klimatyczny, którym jest ograniczenie emisji w UE o co najmniej 55% do 2030 r. i osiągnięcie do 2050 r. neutralności klimatycznej. Te zapisy mają wypełniać zobowiązania wynikające z porozumienia paryskiego. Biorąc pod uwagę krótką perspektywę, działania muszą być podjęte niezwłocznie O-61 Identyfikacja partnerów do spółdzielni O-62 Zmiana planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem rozwoju energetyki w regionie O-63 Założenie spółdzielni energetycznych w Dolinie Baryczy
Edukacyjno-informacyjne	EI-41 Organizacja spotkań z niezależnymi ekspertami w zakresie energetyki i spółdzielni energetycznych EI-42 Promocja idei spółdzielni energetycznych
Techniczne i inwestycyjne	-
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, spółki gminne	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów	
Wskaźniki	
Wskaźnik 33.	Liczba wykonanych audytów energetycznych
Wskaźnik 34.	Liczba zaktualizowanych planów gospodarki niskoemisyjnej
Wskaźnik 35.	Opracowanie planu neutralności energetycznej dla Doliny Baryczy
Wskaźnik 36.	Liczba założonych spółdzielni energetycznych

8 Dz.U. 1982 Nr 30 poz. 210. USTAWA z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze.

9 Dz.U.2023.1436. USTAWA z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii.

10 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119. z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie).

Zadanie 2.3.2. Wsparcie niezależności energetycznej mieszkańców i energetyka prosumencka	
Opis zadania	
Celem zadania jest wsparcie niezależności energetycznej mieszkańców i energetyki prosumenckiej. Podstawowym założeniem energetyki prosumenckiej jest produkcja energii przez poszczególne gospodarstwa domowe, które w ten sposób uzyskują niezależność od dostaw prądu od dystrybutorów. Jednocześnie w czasie niskiego popytu rozpoznanie możliwości dostarczania nadwyżek do wspólnego wykorzystania	
Podzadania	
Organizacyjne	O-64 Opracowanie gminnego systemu wsparcia dla inicjatyw pozyskiwania zielonej energii i jej wykorzystania w miejscu produkcji, np. bieżące monitorowanie wygenerowanej energii i rozpoznanie możliwości dostarczania nadwyżek do wspólnego wykorzystania (np. w szkołach, przedszkolach, miejscach ładowania pojazdów elektrycznych, ośrodkach pomocy społecznej, świetlicach wiejskich, schroniskach dla zwierząt i innych)
Edukacyjno-informacyjne	EI-43 Warsztaty dla szkół: oszczędzanie energii, wskazanie korzyści energetycznej z OZE, spółdzielni energetycznych
	EI-44 Warsztaty dla mieszkańców: OZE
Techniczne i inwestycyjne	TI-21 Dofinansowanie do zakupu magazynów energii dla JST dla mieszkańców i przedsiębiorców i wdrażanie systemów zarządzania energią
	TI-22 Promocja odnawialnych źródeł energii i wspieranie ich wdrażania w obszarze Doliny Baryczy, przez pozyskiwanie funduszy i system dopłat oraz opracowanie i wprowadzanie wytycznych dla nowych inwestycji
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, Jednostki organizacyjne gmin, spółki gminne, przedsiębiorcy	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów	
Wskaźniki	
Wskaźnik 37. Liczba warsztatów dla szkół	
Wskaźnik 38. Liczba warsztatów dla mieszkańców	
Wskaźnik 39. Liczba inwestycji związanych z wdrożeniem odnawialnych źródeł energii	

Zadanie 2.3.3.		Produkcja energii z odpadów organicznych
Opis zadania		
Celem zadania jest realizacja inwestycji związanych w produkcją energii z odpadów organicznych na terenach gmin zainteresowanych tą formą OZE. Inwestycje mogą obejmować biogazownie, biometanownie, kotłownie na biomasę i inne, a także rozbudowę gminnej sieci ciepłowniczej obsługującej dystrybucję wyprodukowanie energii cieplnej		
Podzadania		
Organizacyjne	O-65	Współpraca z firmami produkującymi ciepło z odpadów organicznych
	O-66	Organizacja systemu do odbioru odpadów na zasilanie obiektów na biomasę
Edukacyjno-informacyjne	EI-45	Szkolenia dla pracowników Urzędów Gmin i PSZOK-ów w zakresie pozyskiwania energii z odpadów organicznych
	EI-46	Materiały informacyjne dla dostawców materiału do pozyskiwania energii z odpadów organicznych na temat zasad ich odbioru
	EI-47	Edukacja na temat znaczenia odzyskiwania energii z odpadów dla klimatu
Techniczne i inwestycyjne	TI-23	Budowa biogazowni na odpady porolnicze, osady pościekowe, bioodpady komunalne
	TI-24	Budowa biometanowni na odpady porolnicze, osady pościekowe, bioodpady komunalne
	TI-25	Budowa kotłowni na biomasę
	TI-26	Budowa lub rozbudowa sieci ciepłowniczej do kotłowni na biomasę
Współpracujące podmioty		
Gminy, Partnerstwo		
Harmonogram realizacji		
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów		
Wskaźniki		
Wskaźnik 40. Liczba przeprowadzonych szkoleń i spotkań z ekspertami w dziedzinie produkcji energii z odpadów organicznych		
Wskaźnik 41. Liczba inwestycji w zakresie budowy urządzeń do produkcji energii z odpadów organicznych		
Wskaźnik 42. Ilość energii wyprodukowanej z odpadów organicznych		

Zadanie 2.3.4. Rozwój fotowoltaiki z poszanowaniem krajobrazu i różnorodności biologicznej	
Opis zadania	
Celem zadania jest wsparcie rozwoju fotowoltaiki w regionie, jednak w sposób niezagrażający jego walorom turystycznym związanym z wysoką jakością środowiska naturalnego. Planowanie i realizacja farm fotowoltaicznych musi w szczególnym stopniu uwzględniać walory przyrodnicze i turystyczne regionu i szczegółowo określać możliwości inwestowania w fotowoltaikę w dokumentach planistycznych. Zadanie obejmuje również wykonanie takich inwestycji, jak przejście na oświetlenie energooszczędne, modernizacja i rozwój własnej sieci elektrycznej i poszukiwanie nowych źródeł energii	
Podzadania	
Organizacyjne	O-67 Opracowanie strategii rozwoju fotowoltaiki w Dolinie Baryczy uwzględniającego zarówno potencjał produkcji energii, jak i zachowanie możliwości rozwoju turystycznego regionu, jakości życia i jakości środowiska naturalnego, zwłaszcza w obszarach Natura 2000 O-68 Umieszczenie zapisów dotyczących możliwości stosowania fotowoltaiki w sposób nienaruszający wartości kulturowych, architektonicznych i przyrodniczych regionu. Zapisy powinny znaleźć się w Planach Ogólnych gmin i w wytycznych do MPZP
Edukacyjno-informacyjne	EI-48 Promowanie fotowoltaiki wśród właścicieli budynków jednorodzinnych EI-49 Promowanie fotowoltaiki prosumenckiej wśród mieszkańców
Techniczne i inwestycyjne	TI-27 Budowa paneli fotowoltaicznych na terenach niezagrażających walorom przyrodniczym i turystycznym regionu, np. na dachach budynków TI-28 Wsparcie dla mieszkańców, np. w programach „Mój prąd”, „Czyste powietrze”, „Ciepłe mieszkanie” i inne, w oparciu o pozyskane dodatkowe środki TI-29 Budowa własnych sieci rozprowadzania energii elektrycznej na terenach gmin TI-30 Przejście na oświetlenie energooszczędne – wymiana lamp na energooszczędne i bardziej ergonomiczne zarządzanie oświetleniem, oświetlenie: LEDowe oświetlenie uliczne, lampy solarne, lampy hybrydowe TI-31 Rozpoznanie możliwości wykorzystania energii geotermalnej
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, referaty w urzędach gmin odpowiedzialne za gospodarkę nieruchomościami i planowanie przestrzenne,	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów	
Wskaźniki	
Wskaźnik 43. Opracowanie strategii rozwoju fotowoltaiki	
Wskaźnik 44. Liczba inwestycji związanych z rozwojem fotowoltaiki zrealizowanych zgodnie ze standardami ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej	

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.4: Wsparcie międzygminnego transportu publicznego

Zadanie 2.4.1. Stworzenie sieci połączeń wewnętrznych i międzygminnych dla publicznego transportu drogowego	
Opis zadania	
Zadanie ma na celu stworzenie sieci połączeń komunikacyjnych wewnątrz gmin i między nimi oraz z ośrodkami miejskimi poza obszarem Doliny Baryczy w oparciu o zeroemisyjny transport publiczny. Sieć ma umożliwić mieszkańcom gmin wygodne poruszanie się w obrębie Doliny Baryczy (w szczególności dojazd do szkół, szpitali, urzędów) i stać się w ten sposób wygodną alternatywą dla codziennego, indywidualnego transportu samochodowego. Połączenia powinny również obejmować transport z miejscowości niemających możliwości dojazdu do stacji kolejowych (np. Koleje Dolnośląskie), łączącymi Dolinę Baryczy z obszarami poza jej terenem. Priorytetami jest zapewnienie dojazdu do Milicza i systematycznych, gwiazdzystych połączeń: Wrocław–Krotoszyn–Milicz–Świdnica. Realizacja zadania powinna we współpracy z lokalnymi przewoźnikami zapewnić możliwości łatwego dotarcia z miejscowości na terenie gmin do tych miejscowości, które posiadają stacje kolejowe. Powinno odnosić się do kluczowych dokumentów: Plan Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia (PZM MOFW) i Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Aglomeracji Kalisko–Ostrowskiej	
Podzadania	
Organizacyjne	O-69 Analiza transportowa i koncepcja sieci połączeń wewnętrznych i międzygminnych oraz na zewnątrz dla publicznego transportu drogowego O-70 Analiza transportowa i koncepcja miejskiego publicznego transportu drogowego w miastach regionu O-71 Stworzenie koncepcji efektywnego pozyskania energii zeroemisyjnej dla zasilania stacji ładowania. Zadanie powinno być zrealizowane wraz z działaniami celów: 2.3: Osiąganie niezależności i neutralności energetycznej i 2.2: Zrównoważone gospodarowanie odpadami i odzyskiwanie energii, w zakresie osiągania neutralności klimatycznej i odzyskiwania energii, dążąc do zasilania taboru w całości ze źródeł zeroemisyjnych. W okresach nadprodukcji energii, koncepcja powinna uwzględnić stworzenie zasad i możliwości bezpłatnego ładowania samochodów elektrycznych mieszkańcom gminy i turystom O-72 Pozyskanie środków na realizację zadań inwestycyjnych
Edukacyjno-informacyjne	EI-50 Przygotowanie i prowadzenie kampanii edukacyjnej na temat korzyści wynikającej z zeroemisyjnego transportu publicznego i ograniczenia emisji z indywidualnego transportu samochodowego na klimat i jakość powietrza EI-51 Przygotowanie i prowadzenie kampanii promocyjnej transportu publicznego EI-52 Udostępnianie informacji dotyczącej połączeń komunikacyjnych
Techniczne i inwestycyjne	TI-32 Zakup taboru zeroemisyjnego dla międzygminnego publicznego transportu drogowego (elektrycznych autobusów i/lub elektrycznych busów i/lub elektrycznych samochodów) TI-33 Budowa stacji ładowania dla taboru gminnego TI-34 Stworzenie przystanków, punktów przystankowych i przesiadkowych
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, jednostki odpowiedzialne za publiczny transport zbiorowy, jednostki organizacyjne gmin, NGO, rady młodzieżowe i społeczna rada edukacji, mieszkańcy zaangażowani w sprawy klimatu, PKS Wołów, lokalni przewoźnicy	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów; działania mogą być realizowane przez inne instytucje, we współpracy z gminami	
Wskaźniki	
Wskaźnik 45. Liczba zakupionych pojazdów do taboru zeroemisyjnego Wskaźnik 46. Liczba wybudowanych stacji ładowania dla gminnego taboru drogowego Wskaźnik 47. Liczba przystanków, punktów przystankowych i przesiadkowych	

Zadanie 2.4.2.		Zwiększenie atrakcyjności międzygminnego transportu kolejowego
Opis zadania		
Zadanie ma głównie charakter organizacyjny, polegający na podjęciu współpracy z lokalnymi przewoźnikami i mający na celu rozbudowanie oferty międzygminnych połączeń pociągowych i promocja transportu kolejowego wśród mieszkańców gmin i turystów		
Podzadania		
Organizacyjne	O-73	Współpraca z kolejami regionalnymi (Koleje Dolnośląskie i Koleje Wielkopolskie, POLREGIO) oraz Intercity w celu rozbudowania oferty regionalnych i krajowych połączeń kolejowych
	O-74	Stworzenie systemu zachęt do korzystania z transportu kolejowego bez obciążenia budżetów samorządowych
Edukacyjno-informacyjne	EI-53	Przygotowanie i prowadzenie kampanii edukacyjnej na temat korzyści wynikającej z korzystania z transportu kolejowego i ograniczenia emisji z transportu drogowego na klimat i jakość powietrza
	EI-54	Przygotowanie i prowadzenie kampanii promocyjnej transportu publicznego
	EI-55	Aktywne informowanie o połączeniach kolejowych, np. na tablicach elektronicznych w budynkach użyteczności publicznej
Techniczne i inwestycyjne	TI-35	Utworzenie parkingów samochodowych przy stacjach kolejowych. Parkingi powinny mieć możliwość ładowania samochodów elektrycznych, w tym ładowania bezpłatnego dla mieszkańców gmin korzystających z publicznego transportu kolejowego
	TI-36	Utworzenie parkingów samochodowych przy stacjach kolejowych. Parkingi te mogą być połączone z zadaniami w zakresie utworzenia wypożyczalni, wymieniałni i naprawialni rowerów oraz ich połączenia z siecią szlaków rowerowych
Współpracujące podmioty		
Gminy, Partnerstwo, PKP PLK i inne jednostki odpowiedzialne za transport kolejowy na obszarze Doliny Baryczy		
Harmonogram realizacji		
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów; działania edukacyjne – w trakcie całego czasu realizacji zapisów MGPA (2025–2050)		
Wskaźniki		
Wskaźnik 48. Zasięg kampanii edukacyjnej w zakresie korzystania z międzygminnego transportu kolejowego		
Wskaźnik 49. Liczba parkingów samochodowych przy stacjach kolejowych		
Wskaźnik 50. Liczba parkingów rowerowych przy stacjach kolejowych		

Zadanie 2.4.3. Stworzenie sieci dróg rowerowych wspierających lokalną komunikację	
Opis zadania	
Zadanie polega na stworzeniu wygodnych krótkodystansowych ścieżek rowerowych, w tym ścieżek rowerowych na terenie miast, wspierających lokalną komunikację rowerową w miejsce indywidualnego transportu samochodowego. Drogi i ścieżki rowerowe powinny umożliwiać bezpieczny dojazd do stacji kolejowych, miejsc pracy, handlu i usług, szkół, urzędów, przychodni i innych. Powinna również służyć celom turystycznym. Zadanie powinno być spójne i być realizowane z zadaniem O (stworzenie szlaku rowerowego)	
Podzadania	
Organizacyjne	O-75 Wytyczenie sieci lokalnych dróg i ścieżek rowerowych na terenach gmin umożliwiających bezpieczne korzystanie z komunikacji rowerowej, w tym dojazd do stacji kolejowych, miejsc pracy i zamieszkania O-76 Wytyczenie sieci lokalnych ścieżek rowerowych, stref pieszo-rowerowych, kontrapasów rowerowych i innych rozwiązań w obszarach zabudowy miejskiej i podmiejskiej, umożliwiających bezpieczne korzystanie z komunikacji rowerowej O-77 Wytyczenie ścieżek i dróg łączących Cyklostradę Dolnośląską z innymi ścieżkami Doliny Baryczy (Produkty „Doliny Baryczy”, stawy rybne, turystyka specjalistyczna) O-78 Likwidacja barier architektonicznych dla ruchu rowerowego i zapewnienie ciągłości ścieżek rowerowych przez zapisy w MPZP O-79 Organizacja parkingów rowerowych w kluczowych punktach miast i sołectw, takich jak szkoły, szpitale, urzędy, biblioteki, ośrodki kultury, obszary handlu i usług, dworce, P+R i inne – współpraca z pozostałymi zadaniami w celu O O-80 Połączenie lokalnych sieci dróg rowerowych z siecią wypożyczalni, wymieniałni i naprawiani rowerów O-81 Parkingi rowerowe przy stacjach PKP, w tym możliwość ładowania rowerów elektrycznych (współpraca z zadaniami celu 2.3: Osiąganie niezależności i neutralności energetycznej dotyczącego osiągnięcia neutralności energetycznej), w tym ładowania bezpłatnego – na określonych zasadach – dla mieszkańców gmin i turystów
Edukacyjno-informacyjne	EI-56 Przygotowanie i prowadzenie kampanii edukacyjnej na temat korzyści wynikającej z korzystania z transportu rowerowego i ograniczenia emisji z transportu drogowego na klimat i jakość powietrza
Techniczne i inwestycyjne	TI-37 Budowa lokalnych ścieżek i dróg rowerowych i towarzyszącej infrastruktury technicznej TI-38 Budowa parkingów rowerowych przy stacjach PKP TI-39 Dokumentacja projektowa i budowa dróg łączących Dolinę Baryczy z Cyklostradą Dolnośląską¹¹
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, NGO	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów; działania edukacyjne – w takcie całego czasu realizacji zapisów MGPA (2025–2050)	
Wskaźniki	
Wskaźnik 51. Liczba kilometrów lokalnych ścieżek i dróg rowerowych	

¹¹ Koncepcja sieci głównych tras rowerowych w województwie dolnośląskim – DOLNOŚLĄSKA CYKLOSTRADA (<https://bip.dolnyslask.pl/a,122996,uchwala-nr-4422vi21-zarzadu-wojewodztwa-dolnoslaskiego-z-dnia-19-pazdziernika-2021-r-w-sprawie-przyj.html>).

CEL GŁÓWNY 3: ADAPTACJA GOSPODARKI WODNEJ I ŚCIEKOWEJ DO ZMIAN KLIMATU

CEL SZCZEGÓŁOWY 3.1: Poprawa jakości wód powierzchniowych

Zadanie 3.1.1. Kontrola nielegalnych zrzutów ścieków	
Opis zadania	
Zadanie ma na celu poprawę jakości wody przez edukację, wsparcie mieszkańców i kontrolę nielegalnych zrzutów ścieków. Zadanie będzie realizowane wraz z jednostkami krajowymi odpowiedzialnymi za jakość środowiska i wspierane przez Międzygminną Straż Klimatu i Środowiska	
Podzadania	
Organizacyjne	O-82 Wsparcie finansowe dla mieszkańców na wymianę zbiorników bezodpływowych w przypadku braku możliwości budowy przydomowej oczyszczalni ścieków, wymianę starego zbiornika na ścieki tam, gdzie nie można dobudować oczyszczalni, do zakładania nowych przydomowych oczyszczalni ścieków
	O-83 Kontrola opróżniania zbiorników bezodpływowych (szamb i oczyszczalni ścieków) przez mieszkańców, zgodnie z nowelizacją ustawy z dnia 7 lipca 2022 roku o zmianie ustawy Prawo Wodne
	O-84 Kontrola nielegalnego zrzutu ścieków do wód powierzchniowych
Edukacyjno-informacyjne	EI-57 Edukacja mieszkańców z zakresie prowadzenia odpowiedzialnej Gospodarki Wodnej i jej wpływu na zdrowie i potencjał turystyczny regionu
	EI-58 Oferta edukacyjna dla mieszkańców w punktach uzdatniania wody pitnej i oczyszczalniach ścieków
	EI-59 Promocja narzędzi do monitorowania nielegalnych zrzutów ścieków, np. aplikacja „Zgłoś rurę”
	EI-60 Informowanie i warsztaty w zakresie wykorzystania wody szarej w gospodarstwach domowych
Techniczne i inwestycyjne	TI-40 Modernizacja i budowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym rozważenie możliwości budowy oczyszczalni hydrofitowych jako ostatniego stopnia doczyszczania
	TI-41 Zakup lub doposażenie gmin i współpracujących podmiotów w zakresie sprzętu i oprogramowania do kontroli zbiorników
Współpracujące podmioty	
PGW-WP, WiOŚ, Gminy, Partnerstwo, referaty w urzędach gmin odpowiedzialne za gospodarkę wodno-ściekową, zakład usług komunalnych	
Harmonogram realizacji	
W trakcie całego czasu realizacji zapisów MGPA (2025–2050)	
Wskaźniki	
Wskaźnik 52. Liczba inwestycji w zakresie budowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	
Wskaźnik 53. Liczba warsztatów z wykorzystania ‘szarej wody’	
Wskaźnik 54. Liczba raportów z kontroli opróżniania zbiorników bezodpływowych	

Zadanie 3.1.2.		Modernizacja, rozbudowa i budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji
Opis zadania		
Zadanie ma na celu poprawę jakości wody przez modernizację i rozbudowę istniejących oczyszczalni ścieków, w tym ich dostosowanie do odbioru ścieków z osadników przydomowych oczyszczalni ścieków, a także budowę nowych oczyszczalni ścieków. Zaleca się, jako działania adaptacyjne, żeby oczyszczalnie ścieków były wyposażone w podczyszczalnie hydrofitowe zlokalizowane pomiędzy odpływem oczyszczonych ścieków z oczyszczalni a wodami odbiornika, dla zapobiegania eutrofizacji wód powierzchniowych. Należy spodziewać się, że symptomy eutrofizacji (pojawy i zakwity glonów i sinic) w ocieplającym się klimacie będą się nasilać		
Podzadania		
Organizacyjne	O-85	Wykonanie dokumentacji projektowych
Edukacyjno-informacyjne	EI-61	Kampania informacyjna dla mieszkańców na temat konieczności opróżniania osadników z instalacji przydomowych oczyszczalni ścieków
	EI-62	Szkolenia dla pracowników gmin i PSZOK-ów w zakresie nowych technologii oraz funkcjonowania i obsługi oczyszczalni ścieków
Techniczne i inwestycyjne	TI-42	Modernizacja oczyszczalni wraz z ich dostosowaniem do odbioru ścieków z osadników przydomowych oczyszczalni ścieków
	TI-43	Budowa nowych oczyszczalni
	TI-44	Budowa oczyszczalni hydrofitowych
	TI-45	Rozbudowa, budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej
Współpracujące podmioty		
Gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, referaty w urzędach gmin odpowiedzialne za gospodarkę wodno-ściekową		
Harmonogram realizacji		
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów		
Wskaźniki		
Wskaźnik 55. Liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków		
Wskaźnik 56. Liczba wybudowanych nowych oczyszczalni ścieków		
Wskaźnik 57. Liczba wybudowanych oczyszczalni hydrofitowych		

Zadanie 3.1.3.		Zminimalizowanie użycia środków chemicznych w gospodarce, rolnictwie i gospodarstwach domowych
Opis zadania		
Zadanie ma na celu poprawę jakości wody przez edukację w zakresie ograniczania i minimalizowania użycia środków negatywnie wpływających na jakość wód i ograniczanie zanieczyszczeń rozproszonych w gospodarce, gospodarstwach domowych, rolnictwie ¹² i ogrodnictwie. Zadanie będzie realizowane wraz z Międzygminną Strażą Klimatu i Środowiska		
Podzadania		
Organizacyjne	O-86	Identyfikacja kluczowych, z punktu widzenia jakości wody, obszarów styku terenów rolniczych i ekosystemów wodnych pod kątem ustanowienia priorytetów dla tworzenia roślinnych stref buforowych
	O-87	Identyfikacja przyzmy obornikowych blisko koryt rzecznych i ocena ich wpływu na jakość wód, pod kątem stosowania rozwiązań, takich jak ściany denitryfikacyjne lub płyty obornikowe
	O-88	Wprowadzenie zasad i/lub aktualizacja regulaminów w zakresie mycia samochodów poza myjniami w obszarach mogących grozić jakości wód powierzchniowych i podziemnych
Edukacyjno-informacyjne	EI-63	Opracowanie wytycznych i materiałów informacyjno-edukacyjnych dla przedsiębiorców – minimalizowanie użycia środków chemicznych w gospodarce
	EI-64	Organizacja warsztatów i opracowanie materiałów edukacyjnych dla mieszkańców – minimalizowanie użycia środków chemicznych w gospodarstwie domowym i ogrodnictwie
	EI-65	Promocja informacji na temat dobrych praktyk w rolnictwie w zakresie minimalizacji użycia środków chemicznych w rolnictwie i ogrodnictwie i zanieczyszczenia wód, w tym ograniczenie nawożenia i jego synchronizacja z pogodą, orka w poprzek stoku i innych
	EI-66	Opracowanie katalogu dobrych praktyk dla rolników w zakresie ograniczenia zanieczyszczenia wód – np. stosowanie takich rozwiązań jak roślinne strefy buforowe, płyty obornikowe, ściany denitryfikacyjne i innych
Techniczne i inwestycyjne	-	
Współpracujące podmioty		
Międzygminna Straż Klimatu i Środowiska, gminy, Partnerstwo, społeczna Rada Edukacji, mieszkańcy zaangażowani w sprawy klimatu, ODRy, Lokalne Partnerstwa ds. Wody, Agencja Restrukturyzacji Rolnictwa, sołectwa, MZGK		
Harmonogram realizacji		
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; działania edukacyjne – w trakcie całego czasu realizacji zapisów MGPA (2025–2050)		
Wskaźniki		
Wskaźnik 58. Liczba przeprowadzonych warsztatów na temat metod minimalizacji zużycia środków chemicznych		
Wskaźnik 59. Opracowanie katalogu dobrych praktyk		

12 Dz.U. 2023 poz. 244. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2023 r. w sprawie „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”.

CEL SZCZEGÓŁOWY 3.2: Przeciwdziałanie powodziom i potopieniom i łagodzenie suszy

Zadanie 3.2.1. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na terenach gminnych	
Opis zadania	
Zadanie polega na wypracowaniu i wdrażaniu efektywnego kosztowo podejścia do zrównoważonego zagospodarowania wód opadowych w gminach i zapobiegania podtopieniom mienia prywatnego i gminnego wynikającego z intensywnych opadów. Opiera się ono na zwiększaniu miejscowej retencji wód opadowych przez zastosowanie BZI oraz rozwiązań hybrydowych, tj. integrujących systemy kanalizacji deszczowej z odciążającą je miejscową retencją wód opadowych w BZI Rozwiązania BZI mogą być stosowane samodzielnie lub wspomagająco jako odciążenie systemów kanalizacji deszczowej i ogólnospławnej. Zatrzymanie wody opadowej w miejscu wystąpienia opadu, poza zmniejszaniem ryzyka podtopień i przeciążenia kanalizacji korzystnie wpływa na łagodzenie suszy, ekstremalnych temperatur w czasie fal upałów i wspieranie różnorodności biologicznej. Realizowane w ramach zadania rozwiązania będą mieć charakter demonstracyjny, stanowiący podstawę warsztatów i praktycznej edukacji dla mieszkańców Rozwiązania BZI i rozwiązania do retencji wód opadowych obejmują: niecki chłonne, ogrody deszczowe, oczka wodne ClimaPond (biologiczne oczka wodne do gromadzenia wód opadowych odprowadzanych z dachów), zielone ściany, zielone dachy, nawierzchnie przepuszczalne, retencyjne miejsca parkingowe, parki osiedlowe, parki kieszonkowe, zielone podwórka, place deszczowe, zbiorniki naziemne i inne	
Podzadania	
Organizacyjne	O-89 Przygotowanie dokumentu kierunkowego w zakresie zrównoważonego zagospodarowania wód opadowych na terenach gminnych z zastosowaniem retencji rozproszonej i BZI O-90 Rozpoznanie możliwości rozszczelnienia gruntów oraz zwiększania udziału terenów biologicznie czynnych na terenach z intensywną zabudową i opracowanie mechanizmów ich wdrażania. Mechanizmy te mogą obejmować np. i) Sporządzenie uchwał i programu rozszczelnienia i rekultywacji gruntów oraz zwiększania udziału terenów biologicznie czynnych; ii) Opracowanie i wdrożenie zasad uwzględniania terenów biologicznie czynnych w decyzjach administracyjnych oraz iii) zaniechanie (także w decyzjach administracyjnych) dalszej intensyfikacji uszczelniania powierzchni O-91 Wprowadzanie w nowo sporządzanych Planach Ogólnych zapisów dotyczących intensywności zabudowy, udziału powierzchni biologicznie czynnych oraz retencji rozproszonej i wdrażania BZI O-92 Opracowanie wytycznych projektowych dla BZI
Edukacyjno-informacyjne	EI-67 Organizacja szkoleń dla pracowników Urzędów Gmin i spółek gminnych/instytucji gminnych/zakładów komunalnych/spółek wodnych, administratorów budynków, mieszkańców, w tym rolników, w zakresie wdrażania BZI, miejscowego zagospodarowania wód opadowych, obsługi systemów do zagospodarowania wód opadowych i możliwości stosowania wody opadowej zamiast wody wodociągowej EI-68 Warsztaty dla pracowników urzędów i spółek gminnych z budowania małej BZI (np. oczka wodne, niecki chłonne, ogrody deszczowe) EI-69 Udział w konferencjach, warsztatach, wyjazdach studyjnych organizowanych w Polsce i za granicą, dotyczących zagospodarowania wód opadowych z wykorzystaniem BZI
Techniczne i inwestycyjne	TI-46 Budowa systemów BZI do miejscowego zagospodarowania wód opadowych na terenach gminnych przy istniejących budynkach użyteczności publicznej i budynkach komunalnych TI-47 Zrównoważone zagospodarowanie wód opadowych odprowadzonych z istniejących ulic, placów, parkingów i stosowanie zrównoważonych rozwiązań przy ewentualnych nowych inwestycjach drogowych i rowerowych. Rozwiązania te mogą obejmować np. budowę retencyjnych miejsc parkingowych; zastosowanie powierzchni przepuszczalnych; profilowanie drogi z niższym usytuowaniem zieleni i możliwością bezpośredniego odpływu wód opadowych; budowę zazielenionych rowów otwartych z przepustami do przechwytywania (odejście od betonowania rowów odwadniających); retencji i stopniowego odprowadzania wód opadowych; budowę niecek chłonnych z roślinnością; odprowadzanie wody do obszarów retencji naturalnej; tworzenie niewielkich biologicznych ziemnych stawów i oczek wodnych z roślinnością (np. typu ClimaPond), rozwiązań typu „tree-trench” – wspierających zieleni wysoką w pasach drogowych i innych. Obiekty wybudowane w tym zadaniu będą wykorzystane jako obiekty demonstracyjne w zadaniu EI-75 O TI-48 Budowę układów lokalnego przechwytywania wód opadowych w terenach już zainwestowanych, zwłaszcza w strefach miasta o najwyższym uszczelnieniu i wrażliwości na MWC oraz na nowo zagospodarowywanych terenach publicznych TI-49 Dotacje do zakupu lub wykonania systemów do zatrzymywania wód opadowych

Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, spółki gminne, NGO, rady młodzieżowe i społeczna rada edukacji, mieszkańcy zaangażowani w sprawy klimatu, jednostki oświaty, rolnicy	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów	
Wskaźniki	
Wskaźnik 60.	Przygotowanie dokumentu kierunkowego w zakresie zrównoważonego zagospodarowania wód opadowych na terenach gminnych z zastosowaniem retencji rozproszonej i BZI
Wskaźnik 61.	Ilość planów ogólnych i innych dokumentów planistycznych z zapisami odnośnie zagospodarowania wód opadowych z wykorzystaniem BZI
Wskaźnik 62.	Ilość osób przeszkolonych zakresie stosowania BZI do zagospodarowania wód opadowych
Wskaźnik 63.	Objętość retencyjna nowo powstałych obiektów BZI zatrzymujących wody opadowe
Wskaźnik 64.	Liczba realizacji systemów BZI do zagospodarowania wód opadowych

Zadanie 3.2.2. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na terenach nienależących do gmin	
Opis zadania	
Zadanie ma na celu ochronę przed podtopieniami w wyniku intensywnych opadów własności gminnej i prywatnej przez rozszczelnienia powierzchni i zwiększanie udziału BZI na terenach nienależących do gmin. Tereny te obejmują np. prywatne tereny mieszkalne, przemysłowe i usługowe oraz tereny spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, a także dotyczą deweloperów działających na tych terenach. Cel jest osiągany przez zwiększanie świadomości i zainteresowania społeczeństwa sprawą gromadzenia wody opadowej na własnych posesjach oraz jej ponownym wykorzystaniem do celów technicznych i bytowych lub do wspierania zieleni i łagodzenia suszy. Zestaw rozwiązań BZI obejmuje te same rozwiązania, które wymieniono w opisie zadania O	
Podzadania	
Organizacyjne	O-93 Wsparcie organizacyjne gminnych programów „Moja woda” i informowania o możliwościach pozyskania dofinansowania z WFOŚiGW i innych źródeł finansowania O-94 Przygotowanie instrumentu zachęty (fundusz, dofinansowanie) dla inwestorów oraz budynków indywidualnych do stosowania w swoich realizacjach rozwiązań, takich jak np. oczka wodne zasilane z dachów, ogrody deszczowe, studnie infiltracyjne, zbiorniki na deszczówkę oraz rozszczelnienia powierzchni O-95 Wsparcie organizacyjne (np. międzygminny punkt doradczy i projektowy, szybka ścieżka formalna) w realizacji systemów do miejscowego zagospodarowania wód opadowych O-96 Wprowadzenie opłat za odprowadzanie wód opadowych do kanalizacji dla mieszkańców, połączone z kampanią informacyjną na temat miejscowego zagospodarowania wód na terenie własnych posesji
Edukacyjno-informacyjne	EI-70 Opracowanie i dystrybucja treści edukacyjnych – „Katalogów dobrych praktyk” – na temat technicznych aspektów zagospodarowania i ponownego wykorzystania wód opadowych i gatunków rodzimych w BZI, w szczególności: EI-71 Retencja wody – wskazówki dla mieszkańców, jak retencjonować wodę opadową we własnym ogrodzie EI-72 Retencja wody – wytyczne dla inwestorów i przedsiębiorców w zakresie retencji wody i poprawy różnorodności biologicznej na terenach inwestycyjnych, w tym nowych terenach mieszkaniowych, przemysłowych i usługowych EI-73 Opracowanie i dystrybucja treści edukacyjnych na temat znaczenia miejscowej retencji wody dla adaptacji do zmian klimatu i ochrony różnorodności biologicznej jako podstawy turystyki regionu EI-74 Cykliczne warsztaty dla mieszkańców, przedsiębiorców, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych na temat budowania małych BZI, budowa społecznych ogrodów deszczowych (współprojektowanie i wykonanie wraz z mieszkańcami) EI-75 Warsztaty dla szkół na temat budowania małych BZI oraz ich monitoring w ramach nauki obywatelskiej EI-76 Wykorzystanie systemów BZI wybudowanych na terenach gminnych w edukacji
Techniczne i inwestycyjne	TI-50 Dotacje do zakupu lub wykonania systemów do zatrzymywania wód opadowych
Współpracujące podmioty	
PGW-WP, gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, spółki gminne, NGO, rady młodzieżowe i społeczna rada edukacji, mieszkańcy zaangażowani w sprawy klimatu, jednostki oświaty	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów	
Wskaźniki	
Wskaźnik 65. Liczba przeprowadzonych warsztatów na temat BZI i wód opadowych wśród mieszkańców	
Wskaźnik 66. Opracowanie „Katalogu dobrych praktyk”	
Wskaźnik 67. Liczba mieszkańców korzystających programu „Moja woda” lub innych systemów wsparcia	

Zadanie 3.2.3. Łagodzenie suszy i poprawa efektywności gospodarowania zasobami wód powierzchniowych	
Opis zadania	
Zadanie ma na celu łagodzenie suszy i poprawę efektywności gospodarowania zasobami wód powierzchniowych przez zaangażowanie interesariuszy regionu, opracowanie wspólnego planu działań i współpracę z zadaniem mającym na celu zwiększenie retencji wody w Dolinie Baryczy przy zachowaniu różnorodności biologicznej ekosystemów wodnych i lądowych i atrakcyjności przyrodniczej regionu	
Podzadania	
Organizacyjne	O-97 Wykonanie ekspertyzy ekohydrologicznej w zakresie: 1) bilansu wodnego Doliny Baryczy, 2) możliwości zwiększonej retencji krajobrazowej i alimentacji wód podziemnych, 3) występowania i wytycznych w zakresie ochrony gatunków chronionych i zagrożonych wyginieciem w wodach stojących i płynących. Ekspertyza powinna m.in. obejmować analizę retencji krajobrazowej i różnorodności biologicznej obszarów zalesionych, obszarów podmokłych, dolin i koryt rzecznych; wyznaczenie naturalnych terenów zalewowych i zbadanie możliwości poszerzania dolin rzecznych i zwiększenia łączności rzek z dolinami; wyznaczenie obszarów retencji krajobrazowej w obszarach bezodpływowych; odtwarzanie i ochronę mokradeł oraz możliwości wykorzystania stawów rybnych, w oparciu o uwarunkowania środowiskowe i własnościowe O-98 Opracowanie koncepcji efektywnego gospodarowania zasobami wód powierzchniowych w Dolinie Baryczy w oparciu o współpracę interesariuszy, w tym zbadanie możliwości wdrażania partycypacyjnego procesu międzysektorowego współdzielenia i ponownego wykorzystania wody, w szczególności pomiędzy rolnictwem, sektorem rybackim (np. przejmowanie wody przez rolnictwo w trakcie opróżniania/odmulania stawów), sektorem wodno-kanalizacyjnym (np. możliwości przejmowania wody z płukania magistrali i jej wykorzystania w celach technicznych), przemysłem O-99 Nawiązanie współpracy ze wszystkimi interesariuszami w regionie, w tym w szczególności z gospodarką rybacką, dla koordynacji działań polegających na przechwytywaniu nadmiaru wody w okresach zagrożenia powodziowego i jej wykorzystania w okresach suszy, z Ochotniczą i Państwową Strażą Pożarną oraz z nadleśnictwami, zwłaszcza z Nadleśnictwem Oleśnica Śląska, która prowadzi na swoim terenie program małej retencji nizinnej oraz program ochrony mokradeł O-100 Nawiązanie współpracy z przemysłem pod kątem ograniczenia zużycia wody i analizy możliwości zamykania obiegu wody w cyklach produkcyjnych
Edukacyjno-informacyjne	EI-77 Edukacja skierowana do mieszkańców na temat racjonalnego gospodarowania wodą i jej ponownego wykorzystania EI-78 Szkolenia dla pracowników gmin, jednostek odpowiedzialnych za gospodarkę wodną w gminach, LPW, Spółek Wodnych, rolników, mieszkańców i przedsiębiorców na temat metod łagodzenia suszy i jej przyczyn, w tym emisji antropogenicznego CO₂, zmian klimatu, degradacji gleby i niewłaściwego korzystania z gruntów
Techniczne i inwestycyjne	TI-51 Realizacja inwestycji z zakresu gospodarki wodnej ukierunkowanych na zwiększanie krajobrazowej retencji wód, alimentacji wód podziemnych i systemu efektywnego gospodarowania zasobami wód powierzchniowych w Dolinie Baryczy w oparciu o współpracę interesariuszy i ich techniczne wsparcie
Współpracujące podmioty	
Fundacja „Zdrowe rzeki”, Centrum Ochrony Mokradeł, gminy, Partnerstwo, PGW Wody Polskie, Spółki Wodne, LPW, Nadleśnictwa	
Harmonogram realizacji	
Pozyskiwanie środków – według załącznika 7; realizacja zadań – zgodnie z harmonogramem realizacji pozyskanych projektów	
Wskaźniki	
Wskaźnik 68. Wykonana ekspertyza ekohydrologiczna w zakresie bilansu wodnego Doliny Baryczy i możliwości zwiększonej retencji krajobrazowej Wskaźnik 69. Liczba inwestycji zwiększających retencję krajobrazową Wskaźnik 70. Powierzchnia naturalnych obszarów przeciwpowodziowych Wskaźnik 71. Liczba mieszkańców przeszkolonych w zakresie znaczenia naturalnej retencji w adaptacji do zmian klimatu	

Zadanie 3.2.4. Zapobieganie powodziom ze strony rzek	
Opis zadania	
Zadanie ma na celu ograniczenie ryzyk powodziowych w Dolinie Baryczy. Opiera się na odtworzeniu terenów bezpiecznej, naturalnej retencji wody w krajobrazie, powyżej obszarów zagrożenia powodziowego.	
Podzadania	
Organizacyjne	O-101 Nawiązanie współpracy z gminami ościennymi w zakresie stworzenia obszarów przeciwpowodziowych w postaci naturalnej retencji. Należy odchodzić od budowy tradycyjnych zbiorników retencyjnych na rzecz suchych zbiorników i retencji w dolinach, O-102 Likwidacja/zmiana funkcji obiektów infrastrukturalnych znajdujących się w strefach zagrożenia powodzią. Działanie polega na wykupie i rozbiórce lub motywowaniu/zachęcaniu właścicieli obiektów do zmiany sposobu ich użytkowania na mniej wrażliwy na zagrożenia wynikające z ekstremalnych zjawisk klimatycznych, lub podjęcia takich działań w przypadku obiektów należących do gmin, O-103 Zapisy w Planie Ogólnym dotyczące zakazu zabudowy dolin rzecznych.
Edukacyjno-informacyjne	EI-79 Edukacja skierowana do mieszkańców, wskazująca na znaczenie rzek o naturalnym przepływie i mokradeł w regulowaniu zagrożeń związanych z powodzią i suszą, EI-80 Promowanie zmiany utrzymania małych cieków i systemów melioracyjnych zgodnie z katalogiem dobrych praktyk.
Techniczne i inwestycyjne	TI-52 Pozyskanie gruntów (np. na podstawie specustawy przeciwpowodziowej) i realizacja naturalnych obszarów przeciwpowodziowych z bioróżnorodnością na terenach ryzyka powodziowego, TI-53 Modernizacja lub budowa wałów przeciwpowodziowych w obszarach wymagających takich działań i poszerzanie dolin.
Współpracujące podmioty	
Fundacja „Zdrowe rzeki”, Centrum Ochrony Mokradeł, gminy, Partnerstwo, Wody Polskie Spółki Wodne, LPW, Nadleśnictwa	
Harmonogram realizacji	
Zgodnie z harmonogramem naborów – załącznik 7	
Wskaźniki	
Wskaźnik 72. Powierzchnia utworzonych obszarów przeciwpowodziowych zgodnie za zasadami NbS	
Wskaźnik 73. Liczba planów ogólnych z zapisami odnośnie stosowania naturalnej retencji wód dla zapobiegania powodzi i suszy	
Wskaźnik 74. Powierzchnia gruntów pozyskanych do realizacji działań przeciwpowodziowych	

CEL OGÓLNY 4: ADAPTACJA ROLNICTWA, LEŚNICTWA I TERENÓW NATURALNYCH DO ZMIAN KLIMATU

CEL SZCZEGÓŁOWY 4.1: Łagodzenie suszy i ochrona różnorodności biologicznej w rolnictwie i leśnictwie

Zadanie 4.1.1. Przekształcenie systemów urządzeń melioracji wodnej z odwadniających na odwadniająco-nawadniające	
Opis zadania	
Zadanie polega na zachęcaniu rolników do przekształcania systemów melioracyjnych z odwadniających na odwadniająco-nawadniające, umożliwiające regulację odpływu wody i kontrolowanie warunków wodno-glebowych. Ma na celu zwiększenie glebowej retencji wody i odtwarzanie zasobów wód podziemnych, przekładające się na łagodzenie skutków suszy, poprawę warunków wzrostu roślin i zwiększenie plonów ¹³	
Podzadania	
Organizacyjne	O-104 Inwentaryzacja i ewidencja systemów melioracji i urządzeń wodnych na terenach rolnych i możliwości ich przekształcania z systemów odwadniających na systemy nawadniająco-osuszające oraz opracowanie koncepcji regulacji odpływu wód drenarskich w poszczególnych zlewniach rolniczych oraz możliwości retencji zorganizowanej na poszerzonych rowach O-105 Rozpoznanie możliwości współrealizacji przez gminę inwestycji na terenach rolnych i opracowanie systemu (finansowego lub organizacyjnego) wsparcia takich inwestycji O-106 Stworzenie międzygminnego zespołu doradców dla pozyskiwania finansowania w oparciu o zespoły gminne i ODR lub udzielania pomocy/współpracy przy pozyskiwaniu finansowania i rozliczaniu środków finansowych dla: rolników; spółek wodnych; Lokalnych Partnerstw ds. Wody; inwestycji w systemy melioracyjne O-107 Zapewnienie wsparcia merytorycznego właścicielom zastawek i spółkom wodnym i koordynacja ich prac we współpracy z Nadzorem Wodnym PGW-WP
Edukacyjno-informacyjne	EI-81 Szkolenia dla Gminnych Spółek Wodnych – dobre praktyki, wizyty w terenie, w tym w innych gminach, udział w szkoleniach na zewnątrz EI-82 Szkolenia dla rolników – dobre praktyki, wizyty w terenie, w tym w innych gminach EI-83 Stworzenie katalogów dobrych praktyk dla rolników w zakresie zarządzania melioracją
Techniczne i inwestycyjne	TI-54 Działania inwestycyjne na systemach melioracji, np. modernizacja istniejących systemów nawadniająco-odwadniających, przekształcanie systemów odwadniających w systemy nawadniająco-odwadniające; budowa nowych urządzeń nawadniająco-odwadniających; modernizacja lub budowa studzienek drenarskich; budowa zbiorników na odpływach z systemów drenarskich; budowa zbiorników na poszerzonym rowie; budowa opóźniaczy odpływu
Współpracujące podmioty	
Realizacja zadania w ścisłej współpracy ze spółkami wodnymi i samorządem lokalnym, reprezentującymi mieszkańców/właścicieli gruntów. Starostwo, wody polskie – lokalnie, LPW i ODR, Spółki Wodne – wypracowanie porozumienia między spółkami wodnymi a gminnymi w celu racjonalnej modernizacji rowów melioracyjnych, RDOŚ, gminy, Partnerstwo, Gminne Spółki Wodne, instytucje naukowe	
Harmonogram realizacji	
Zgodnie z harmonogramem naborów – załącznik 7	
Wskaźniki	
Wskaźnik 75. Opracowanie katalogu dobrych praktyk w zakresie modernizacji systemów melioracyjnych Wskaźnik 76. Liczba rolników przeszkolonych w zakresie modernizacji systemów melioracyjnych Wskaźnik 77. Długość zmodernizowanych systemów melioracyjnych na odwadniająco-nawadniające	

13 Zdefiniowane potrzeby ułatwiające skuteczną realizację zadania:

- Ułatwienie dostępu do map – dla skutecznego działania konieczny jest bezpłatny dostęp do map – w tej chwili PGW-WP udostępnia je odpłatnie.
- Zmiana przepisów prawnych dotyczących budowy zastawek i modernizacji infrastruktury rolniczej – potrzebna ułatwiona droga uzyskania zgody wodno-prawnej.
- Zmiana przepisów prawnych dotyczących spraw własnościowych: wsparcie finansowe marszałka niezależnie od składki spółki; tereny bez ustalonej własności.

Zadanie 4.1.2. Upowszechnianie dobrej praktyki rolnej i rybackiej	
Opis zadania	
Zadanie będzie polegało na promowaniu i wsparciu wdrażania zasad zrównoważonego rolnictwa na terenie gmin w celu adaptacji do nasilającej się suszy i ochrony różnorodności biologicznej. Ze względu na długotrwałe niepożądane skutki działania powinny unikać rozwiązań opartych na wykorzystaniu wód podziemnych i uwzględniać przede wszystkim rozwiązania oparte o przyrodę. Ważne, żeby stosowane rozwiązania dostarczały również innych korzyści, tj. ograniczanie śladu węglowego, generowania zanieczyszczeń i cechowały się efektywnością kosztową. Działania zwiększające retencję miejscową mogą obejmować m.in. takie praktyki, jak: retencja glebowa (np. z wykorzystaniem produktów kompostowania, poplonów i innych), zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne (dla ograniczenia wysuszenia powierzchni gruntu i zmniejszenia erozji wietrznej oraz wsparcia różnorodności biologicznej na terenach rolnych), stosowanie miedz (wsparcie różnorodności biologicznej i ograniczenie stosowania środków ochrony roślin), stosowanie buforowych stref roślinności wzdłuż cieków i systemów melioracji i odtwarzanie naturalnych cech koryt cieków, ochrona tąg zalewowych i obszarów podmokłych jako rezerwuaru wody, ochrona i budowanie oczek śródpolnych¹⁴. Należy unikać tworzenia upraw wielkopowierzchniowych na rzecz mniejszych gospodarstw, w tym gospodarstw ekologicznych. Takie rozwiązanie jest bardziej korzystne dla poprawy stosunków wodnych, a w konsekwencji dla łagodzenia suszy i zapobiegania ryzyka powodzi. Gospodarka prowadzona w mniejszych gospodarstwach rolnych jest bliższa gospodarce ekologicznej, umożliwia stosowanie naturalnych metod kontroli szkodników, stosowanie kompostu, obornika i odchodzenie od nawozów sztucznych i środków ochrony roślin. Takie działanie ogranicza szkodliwy wpływ rolnictwa na jakość wody i wspiera różnorodność biologiczną. Ponadto sprzyja produkcji zdrowszej żywności, a więc i realizacji celu 5.2. Promocja turystyki regionalnej i produktów lokalnych, w szczególności Zadania 5.2.2. Wsparcie lokalnych produktów i promocja krótkich łańcuchów dostaw Kolejnym kierunkiem działania w tym zadaniu jest poszukiwanie rozwiązań umożliwiających współdzielenie wody pomiędzy rolnictwem a innymi sektorami	
Podzadania	
Organizacyjne	O-108 Inwentaryzacja terenów rolnych pod kątem ich podatności na przesuszanie i sformułowanie szczegółowych zaleceń dobrej praktyki rolnej dla obszarów szczególnie narażonych O-109 Stworzenie katalogu dobrej praktyki rolnej w Dolinie Baryczy, w tym zalecenia wspierające małe i ekologiczne gospodarstwa rolne
Edukacyjno-informacyjne	EI-84 Działania edukacyjne dla rolników w zakresie prowadzenia efektywnej gospodarki rolnej w małych gospodarstwach ekologicznych i stosowania dobrych praktyk (warsztaty, wizyty w terenie, w tym w innych gminach) EI-85 Szkolenia dla rolników w zakresie możliwości pozyskania środków na wdrażanie zadań z zakresu dobrej praktyki rolnej
Techniczne i inwestycyjne	TI-55 Wsparcie finansowe dla rolników na wdrażanie rozwiązań NBS na terenach rolnych TI-56 Wsparcie techniczne (np. w przygotowaniu wniosków o dofinansowanie np. w zakresie ekoschematów) lub finansowe dla małych gospodarstw rolnych stosujących dobre praktyki ekologiczne w zakresie produkcji zdrowej żywności, ograniczania negatywnego wpływu na środowisko i adaptacji terenu gminy do zmian klimatu (np. zapobieganie powodzi)
Współpracujące podmioty	
ODR, CDR, NGO działające w rolnictwie, osoby fizyczne we współpracy z JST, gminy, rolnicy i ich domownicy prowadzący małe gospodarstwa rolne, Stawy Milickie, Lokalne Partnerstwa dla Wody, gminy, Partnerstwo	
Harmonogram realizacji	
Zgodnie z harmonogramem naborów – załącznik 7	
Wskaźniki	
Wskaźnik 78. Opracowanie „Katalogu dobrych praktyk” w zakresie gospodarki rolnej i rybackiej Wskaźnik 79. Wysokość wsparcia udzielonego rolnikom i przedstawicielom sektora rybackiego	

14 Zdefiniowane potrzeby ułatwiające skuteczną realizację tego zadania:

zmiana przepisów prawnych w zakresie przywracania gruntów do użytku rolniczego (decyzje),
 wsparcie finansowe dla zakładania nasadzeń śródpolnych i innych dobrych praktyk.

Zadanie 4.1.3. Gospodarka rybacka	
Opis zadania	
Zadanie ma na celu wsparcie gospodarki rybackiej w regionie. Ma ono szczególne znaczenie z uwagi na istotną rolę tego sektora dla rozwoju i tożsamości regionu, a także z uwagi na dużą wrażliwość na zmieniające się warunki hydrometeorologiczne, zwłaszcza susze i wysokie temperatury	
Podzadania	
Organizacyjne	O-110 Ekspertyza ekohydrologiczna na temat możliwości zabezpieczenia zasobów wodnych dla sektora gospodarki rybackiej O-111 Opracowanie katalogu dobrych praktyk w utrzymaniu stawów w dobrej kulturze rybackiej i zachowaniu ich walorów produkcyjnych, przyrodniczych, hydrologicznych, retencyjnych i społecznych w obliczu zagrożeń klimatycznych
Edukacyjno-informacyjne	EI-86 Wymiana międzynarodowa – wizyty studyjne do ośrodków naukowych i stawów hodowlanych zmagających się z podobnymi wyzwaniami w innych częściach Europy – wymiana doświadczeń i know-how w adaptacji EI-87 Organizacja szkoleń i spotkań z ekspertami zapraszanyymi do Doliny Baryczy
Techniczne i inwestycyjne	TI-57 Wdrożenie działań ekosystemowych zapobiegających problemom nasilającym się wraz ze zmianami klimatu, w tym takich, jak susze nasilenie zakwitów sinicowych, przyduchy
Współpracujące podmioty	
Stawy Milickie, Lokalne Partnerstwa dla Wody, NGO działające w rolnictwie, osoby fizyczne we współpracy z JST, gminy, Partnerstwo	
Harmonogram realizacji	
Zgodnie z harmonogramem naborów – załącznik 7	
Wskaźniki	
Wskaźnik 80. Ekspertyza ekohydrologiczna na temat możliwości zabezpieczenia zasobów wodnych dla sektora gospodarki rybackiej Wskaźnik 81. Opracowanie katalogu dobrych praktyk w zakresie adaptacji stawów do zagrożeń klimatycznych Wskaźnik 82. Liczba wdrożonych działań adaptacyjnych	

Zadanie 4.1.4. Współpraca z Lasami Państwowymi i prywatnymi właścicielami lasów	
Opis zadania	
Zadanie polega na promowaniu i wsparciu zrównoważonej gospodarki leśnej na terenach zalesionych o różnym statusie własności. Opiera się przede wszystkim na działaniach edukacyjnych i bliskiej współpracy z właścicielami lasów i promowaniu dobrych praktyk w gospodarce leśnej. Część zadań może być realizowana przez podmioty inne niż strony Partnerstwa, w bliskiej współpracy	
Podzadania	
Organizacyjne	O-112 Wypracowanie strategii komunikacji i współpracy z właścicielami lasów O-113 Nawiązanie bliskiej współpracy z właścicielami lasów, przede wszystkim z Lasami Państwowymi, w tym aktywny udział w konsultacjach planów urządzania lasu
Edukacyjno-informacyjne	EI-88 Promowanie wśród właścicieli lasów małej, leśnej retencji naturalnej przez zróżnicowane ukształtowanie terenu, renaturyzację cieków oraz ochronę i odtwarzanie mokradeł na terenach leśnych, m.in. wykorzystując doświadczenia Nadleśnictwa Oleśnica Śląska, która prowadzi na swoim terenie program małej retencji nizinnej oraz program ochrony mokradeł EI-89 Szkolenia w zakresie zasad zrównoważonego leśnictwa wspierającego różnorodność biologiczną i łagodzenie suszy, w tym wyjazdy studyjne w Polsce i za granicą
Techniczne i inwestycyjne	–
Współpracujące podmioty	
Lasy Państwowe, gminy, Partnerstwo, NGO, prywatni właściciele lasów, Starosta (nadzór nad lasami niestanowiącymi Własności Skarbu Państwa)	
Harmonogram realizacji	
Zgodnie z harmonogramem naborów – załącznik 7	
Wskaźniki	
Wskaźnik 83. Liczba wspólnych działań zrealizowanych przez gminy oraz właścicieli lasów	

CEL SZCZEGÓŁOWY 4.2: Wsparcie różnorodności biologicznej w adaptacji do ekstremów klimatycznych

Zadanie 4.2.1. Ochrona i renaturyzacja cieków, mokradeł, stawów i zbiorników	
Opis zadania	
Zadanie ma na celu poprawę warunków wodnych w obszarze Doliny Baryczy. Cel ten ma być osiągnięty przez zwiększenie retencji dolinnej i korytowej w wyniku poprawy stanu cieków w Dolinie Baryczy. W szczególności obejmuje ono działania edukacyjne i organizacyjne zmierzające do zaprzestania przekształcania cieków, stosowanie dobrych praktyk w ich utrzymaniu oraz renaturyzacji. Zadanie poprawi zarówno adaptację do zmian klimatu ekosystemów wodnych i dolin rzecznych, jak i wzmocni ich potencjał dla bezpiecznej retencji wód rzecznych, zapobiegając podtopieniom i łagodząc niedobory wody w warunkach bezopadowych (adaptacja systemów społeczno-gospodarczych). Stworzenie wspólnych przestrzeni publicznych nad rzekami wpłynie na poprawę świadomości mieszkańców na temat ich znaczenia i stworzy przyjazne przestrzenie na dni upalne Działania w ramach tego zadania są realizowane m.in. przez realizację działań opisanych w Krajowym Programie Renaturyzacji Wód Powierzchniowych. Szczegóły zawiera załącznik: Załącznik 5: Działania konieczne z punktu widzenia renaturyzacji rzek na podstawie Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych	
Podzadania	
Organizacyjne	O-114 Inwentaryzacja systemu hydrologicznego Doliny Baryczy i jego analiza pod kątem przyporządkowania poszczególnych rzek, kanałów lub ich odcinków do kategorii działań adaptacyjnych: i) ochrona, ii) zmiana praktyk utrzymaniowych, iii) renaturyzacja. W przygotowaniu inwentaryzacji należy się posługiwać wynikami monitoringu wód prowadzonego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez GIOŚ¹⁵ oraz Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych (KPRWP) PGW-WP¹⁶ O-115 Przygotowanie pakietu działań zmierzających do ochrony najcenniejszych odcinków cieków. Działania obejmują edukację i podejmowanie kroków dla ustanawiania prawnych form ochrony w porozumieniu z właściwymi organami O-116 Przygotowanie pakietu informacji na temat dobrych praktyk utrzymania cieków w Dolinie Baryczy dla Spółek Wodnych i Lokalnych Partnerstw dla Wody oraz współprac z oddziałami PGW-WP (właścicielami wód) nad ich wdrażaniem. Prowadzenie prac utrzymaniowych powinno być wykonywane zgodnie z zapisami zawartymi w „Katalogu dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania” opracowanym przez Ministerstwo Środowiska w 2018 roku¹⁷ O-117 Podjęcie współpracy z PGW-WP nad wspólną renaturyzacją cieków, które zostały zidentyfikowane w KPRWP jako Obszary Wymagające Renaturyzacji oraz Obszary Priorytetowe, w których działania renaturyzacyjne powinny zostać zrealizowane w pierwszej kolejności, biorąc pod uwagę uwarunkowania środowiskowe i ekonomiczne. Każdej jednolitej części wód powierzchniowych (JCWP), która została zaliczona do tych obszarów, wstępnie przypisano już w KPRWP potencjalne zestawy działań renaturyzacyjnych, które mogą stać się podstawą do przygotowania projektów renaturyzacyjnych O-118 Udostępnienie terenów wokół cieków miejskich i sołectkich mieszkańcom jako miejską/wiejską przestrzeń publiczną, w tym np. umożliwienie utworzenia spływu kajakowego Młynówką. W tym zadaniu może być konieczne uregulowanie kwestii własnościowych lub wykup gruntów
Edukacyjno-informacyjne	EI-90 Szkolenia, w tym warsztaty praktyczne z renaturyzacji i dobrych praktyk w działaniach utrzymaniowych dla LPW, SW i rolników EI-91 Działania edukacyjne dla mieszkańców na temat znaczenia naturalnych rzek w adaptacji do zmian klimatu EI-92 Udział w wyjazdowych warsztatach, organizowanych np. przez Centrum Ochrony Mokradeł lub szkołę rzeczną (inicjatywa „Zdrowe rzeki”) EI-93 Wspólne warsztaty współprojektowania terenów nad rzekami z mieszkańcami miast i sołectw i współpraca z JST, które zorganizowały już takie działania
Techniczne i inwestycyjne	TI-58 Renaturyzacja i utrzymanie rzek i kanałów w zgodzie z dobrymi praktykami, np. w ramach środków projektowych TI-59 Utrzymanie cieków i stawów w czystości

15 Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych (KPRWP).

16 Baza danych KPRWP jest udostępniana przez PGW-WP.

17 <https://www.gov.pl/web/klimat/katalog-dobrych-praktyk-w-zakresie-robot-hydrrotechnicznych>.

Współpracujące podmioty
PGW-WP, gminy, Partnerstwo, Centrum Ochrony Mokradeł, Sołectwa, Spółki Wodne i Lokalne Partnerstwa dla Wody
Harmonogram realizacji
Zgodnie z harmonogramem naborów – załącznik 7
Wskaźniki
Wskaźnik 84. Liczba przeprowadzonych warsztatów w zakresie znaczenia renaturyzacji rzek w adaptacji
Wskaźnik 85. Długość zrenaturyzowanych cieków
Wskaźnik 86. Długość cieków, na których zmieniono standardy utrzymania zgodnie z katalogiem dobrych praktyk
Wskaźnik 87. Liczba JCWP, które osiągnęły dobry stan ekologiczny

Zadanie 4.2.2. Ochrona, rozwój i rewitalizacja terenów zieleni w miastach i sołectwach	
Opis zadania	
Zadanie polega na wspieraniu ekosystemów lądowych, w tym tak naturalnych, półnaturalnych, systemów przyrodniczych w obszarach użytkowanych rolniczo, jak i skrajnie przekształconych (eko)systemów miejskich, w adaptacji do zmian klimatu i ich zdolności do podtrzymania różnorodności biologicznej. Zadanie polega na ochronie (w tym wprowadzaniu nowych form ochrony przyrody), zmianie zasad utrzymania, rewitalizacji i wprowadzaniu nowych terenów zieleni. Warunkiem skutecznego wspierania różnorodności biologicznej jest zatrzymywanie wody opadowej w miejscu wystąpienia opadu i umożliwianie roślinności dostępu do tych zasobów w okresach suszy. Takie podejście dodatkowo łagodzi ryzyko podtopień związanych z intensywnymi opadami deszczu, korzystnie wpływa na łagodzenie suszy i na łagodzenie ekstremalnych temperatur w czasie fal upałów	
Podzadania	
Organizacyjne	O-119 Opracowanie Standardów utrzymania zieleni, w tym wskazanie stref o różnych standardach zakładania i utrzymania O-120 Zmiana metod utrzymania i praktyk gospodarowania zielenią na terenach gminnych, obejmująca m.in.: ograniczenie grabienia liści, ograniczenie koszenia, wprowadzanie tåk kwietnych i zróżnicowanej roślinności w miejsce trawników O-121 Organizowanie na terenach gminnych i wokół budynków użyteczności publicznej (zwłaszcza wokół szkół) dzikich zakątków wspierających różnorodność biologiczną wraz z miejscową retencją wód opadowych, budowa na wsiach altanek w otoczeniu rodzimych gatunków roślin O-122 Wprowadzanie nowych form ochrony przyrody (FOP) we współpracy z właściwymi dla tych FOP organami O-123 Organizowanie zachęt do wprowadzania na terenach prywatnych (w ogrodach domowych, punktach handlowych, usługowych, na terenach przemysłowych) dzikich zakątków wspierających różnorodność biologiczną wraz z miejscową retencją wód opadowych. Zachęty mogą obejmować np. organizację konkursów na najlepszy dziki zakątek O-124 Opracowanie ram prawnych i organizacyjnych (w tym systemu dofinansowania) i techniczne wsparcie w zakresie zazieleniania dla zarządców terenów mieszkalnych (wspólnotowych, prywatnych), deweloperów i innych interesariuszy O-125 Powiązanie systemu komunikacji pieszej i rowerowej z układem ciągów zieleni miejskiej i podmiejskiej
Edukacyjno-informacyjne	EI-94 Przygotowanie materiałów edukacyjnych nt. gatunków rodzimych w Dolinie Baryczy, zawierających m.in. zestawienie rodzimych gatunków, kształtowanie przestrzeni z gatunkami rodzimymi w zależności od siedliska, kształtowanie siedlisk dla owadów i ptaków, kształtowanie mikroretencji krajobrazowej z wykorzystaniem gatunków rodzimych EI-95 Konkurs na najlepszy „dziki zakątek” jako zachęta do tworzenia enklaw naturalnej zieleni EI-96 Warsztaty: „Łąki kwietne” EI-97 Działania edukacyjne na temat znaczenia różnorodności biologicznej w adaptacji do zmian klimatu
Techniczne i inwestycyjne	TI-60 Odnowienie i kształtowanie miejskich i wiejskich publicznych terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce, place, rynki, altany) zgodnie ze standardami zieleni wraz z małą retencją TI-61 Adaptacja nowych terenów zieleni (o funkcjach wypoczynkowo-rekreacyjnych i z uwzględnieniem retencji wód opadowych), prowadzących docelowo do utworzenia powiązanego, spójnego systemu terenów zieleni i obszarów czynnych biologicznie TI-62 Odnowienie i kształtowanie zieleni towarzyszącej zabudowie wielorodzinnej TI-63 Odnowienie i kształtowanie zieleni towarzyszącej infrastrukturze placówek publicznych, takich jak placówki oświatowe (szkoły, przedszkola, żłobki), służby zdrowia (przychodnie), kultury, Domy Pomocy Społecznej i innych związanych z przebywaniem osób szczególnie wrażliwych na zmiany klimatu TI-64 Zazielenienie rynków poprzez nasadzenie drzew
Współpracujące podmioty	
Sołectwa, gminy, Partnerstwo, jednostki organizacyjne gmin, NGO, rady młodzieżowe i społeczna rada edukacji, mieszkańcy zaangażowani w sprawy klimatu, jednostki oświaty, referaty w urzędach gmin odpowiedzialne za planowanie przestrzenne, Izabelin, Fundacja Sendzimira	
Harmonogram realizacji	
Zgodnie z harmonogramem naborów – załącznik 7	
Wskaźniki	
Wskaźnik 88. Powierzchnia odnowionych i ukształtowanych publicznych terenów zieleni	
Wskaźnik 89. Liczba nasadzonych drzew	

CEL OGÓLNY 5: WSPARCIE TURYSTYKI W OBliczu WYZWAŃ KLIMATYCZNYCH

CEL SZCZEGÓŁOWY 5.1: Rozwój adaptacyjnej infrastruktury turystycznej

Zadanie 5.1.1. Przystosowanie turystyki pieszej do zmian klimatu	
Opis zadania	
Zadanie polega na opracowaniu wspólnej strategii turystyki pieszej oraz planowaniu, budowie i utrzymaniu powiązanej z nią infrastruktury adaptacyjnej. Infrastruktura adaptacyjna musi być planowana ze szczególnym uwzględnieniem wartości przyrodniczej regionu, w tym poprzedzona inwentaryzacją fauny i flory	
Podzadania	
Organizacyjne	O-126 Współprojektowanie tras i ścieżek dla turystyki pieszej w Dolinie Baryczy. Planowanie powinno uwzględniać sieciowanie ścieżek między miejscowościami i gminami oraz ich funkcjonalne połączenie ze szlakami rowerowymi „Dolina Baryczy” i Cyklostradą Dolnośląską O-127 Planowanie powiązanej ze ścieżkami adaptacyjnej infrastruktury turystycznej. Infrastruktura adaptacyjna powinna uwzględniać m.in. takie elementy, jak: stworzenie miejsc wypoczynku w obszarach osłoniętych przed bezpośrednim nasłonecznieniem (najlepiej w zieleni wysokiej i w okolicy otwartej wody); lokalizacja miejsc wypoczynkowych poza obszarami zagrożenia powodziowego lub zamieszczenie informacji o możliwości wystąpienia takiego zagrożenia; wyposażenie miejsc wypoczynku w źródło wody pitnej i materiały pierwszej pomocy; umieszczenie tablic z informacją o możliwych na danym obszarze zagrożeniach klimatycznych, schematach postępowania w razie ich wystąpienia, numerami alarmowymi, informacją o najbliższych miejscach noclegu, możliwościami skrócenia trasy; infrastruktura adaptacyjna powinna być wybudowana z minimalnym śladem węglowym, z naturalnych materiałów i z poszanowaniem lokalnego dziedzictwa naturalnego, kulturowego i architektonicznego
Edukacyjno-informacyjne	EI-98 Organizacja kampanii informacyjno-edukacyjnej dla turystów i podmiotów zaangażowanych w organizację turystyki na temat negatywnego wpływu ekstremalnych temperatur na zdrowie osób, w szczególności z grup szczególnie wrażliwych, oraz zagrożeń związanych z innymi ekstremami klimatycznymi (np. intensywne opady, burze, powódzie) oraz oferty edukacyjnej Doliny Baryczy i jej promocji EI-99 Informowanie turystów za pośrednictwem strony internetowej i mediów społecznościowych o prognozach wystąpienia ekstremalnych temperatur i innych potencjalnie niebezpiecznych zjawisk pogodowych EI-100 Promocja aplikacji mobilnej, np. Regionalny System Ostrzegania (RSO)
Techniczne i inwestycyjne	TI-65 Budowa nowych i modernizacja istniejących tras turystyki pieszej poprzedzona inwentaryzacją flory i fauny i z uwzględnieniem zielonych standardów dla budowy dróg, ochrony drzew i różnorodności biologicznej (np. przejścia dla małych ssaków) i zagospodarowaniem wody opadowej TI-66 Budowa i utrzymywanie adaptacyjnej infrastruktury turystycznej TI-67 Wyposażenie szlaków w tablice informacyjne
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, NGO, osoby fizyczne mikro i małe firmy, rolnicy i ich domownicy prowadzący małe gospodarstwa rolne (działalność pozarolniczej w zakresie agroturystyki, zagród edukacyjnych), Nadleśnictwo	
Harmonogram realizacji	
Zgodnie z harmonogramem naborów – załącznik 7	
Wskaźniki	
Wskaźnik 90. Długość nowych tras turystyki pieszej	
Wskaźnik 91. Długość zmodernizowanych tras turystyki pieszej	
Wskaźnik 92. Liczba tablic informacyjnych na temat adaptacji do zmian klimatu na trasach pieszych	

Zadanie 5.1.2. Szlaki i ścieżki rowerowe w Dolinie Baryczy	
Opis zadania	
Zadanie będzie polegało na modernizacji istniejących, łączeniu istniejących oraz planowaniu i budowie nowych szlaków i ścieżek rowerowych, które stworzą wspólny, funkcjonalny szlak rowerowy w Dolinie Baryczy wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Nowe trasy rowerowe, jeśli istnieje konieczność ich budowania, powinny być planowane ze szczególnym uwzględnieniem wartości przyrodniczej regionu i poprzedzone inwentaryzacją fauny i flory. Ścieżki rowerowe powinny mieć charakter jak najbardziej naturalny i jak najmniej zaburzający środowisko naturalne. Zadanie powinno być wykonywane łącznie z zadaniem mającym na celu wsparcie lokalnego transportu rowerowego dla mieszkańców gmin. Szlaki i ścieżki rowerowe w Dolinie Baryczy powinny zapewnić łączność ze szlakami ponadregionalnymi, m.in. Euro Velo i Cyklostrada Dolnośląska	
Podzadania	
Organizacyjne	O-128 Wytyczenie nowych ścieżek rowerowych, w tym tworzenie stref komunikacji rowerowej i ciągów pieszo-rowerowych w obszarach zabudowy miejskiej. Trasy rowerowe powinny umożliwiać łatwe dotarcie do możliwie jak największej liczby atrakcji turystycznych gmin oraz mieć dobrą łączność ze szlakami ponadregionalnymi O-129 Likwidacja barier architektonicznych dla ruchu rowerowego, przeciwdziałanie fragmentacji ścieżek rowerowych poprzez zapisy w MPZP O-130 Planowanie infrastruktury towarzyszącej trasom rowerowym, w tym miejsc postojowych i toalet. Obiekty te mogą być zlokalizowane w węzłach łączących trasy rowerowe ze szlakami turystyki pieszej i spełniać warunki infrastruktury adaptacyjnej O-131 Organizacja wypożyczalni, wymieniałni i naprawialni rowerów, zarówno dla turystów, jak i dla mieszkańców gmin O-132 Parkingi rowerowe przy stacjach PKP, co ułatwi łączenie transportu rowerowego z kolejowym O-133 Połączenie sieci szlaków rowerowych w Dolinie Baryczy z innymi produktami aktywnej turystyki, np. szlakami pieszymi, kajakowymi, konnymi) i obiektami kulturowymi, np. Kolorowy Szlak Karpia, cykle wydarzeń turystycznych – rajdy, biegi O-134 Stworzenie kalendarza wydarzeń rowerowych i turystycznych
Edukacyjno-informacyjne	EI-101 Działania informacyjne wspólne z zadaniem 5.1.1. Przystosowanie turystyki pieszej do zmian klimatu EI-102 Wzmocnienie kompetencji osób zajmujących się planowaniem i rozwojem turystyki rowerowej, szkolenia, współpraca z organizacjami pozarządowymi i oficerami rowerowymi
Techniczne i inwestycyjne	TI-68 Budowa zaplanowanej infrastruktury rowerowej i tras rowerowych TI-69 Utworzenie sieci wypożyczalni, wymieniałni i naprawialni rowerów TI-70 Budowa parkingów rowerowych przy stacjach PKP TI-71 Wyposażenie szlaków w tablice informacyjne
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, sołectwa, PKP PLK, NGO, Centrum Edukacyjno-Turystyczno-Sportowe, Dolnośląska Kraina Rowerowa, Nadleśnictwo	
Harmonogram realizacji	
Zgodnie z harmonogramem naborów – załącznik 7	
Wskaźniki	
Wskaźnik 93. Długość zrealizowanych tras rowerowych	
Wskaźnik 94. Liczba parkingów rowerowych	

CEL SZCZEGÓŁOWY 5.2: Promocja turystyki regionalnej i produktów lokalnych

Zadanie 5.2.1. Wzmocnienie współpracy w ramach wspólnej oferty turystycznej	
Opis zadania	
Zadanie polega na powołaniu międzygminnej organizacji turystycznej zacieśniającej współpracę między instytucjami gminnymi w obszarze turystyki i promocji atrakcji turystycznych w gminach, a także budowanie społeczności edukatorów lokalnych przez pryzmat oferty turystycznej proponowanej przez Dolinę Baryczy. Wspólna oferta turystyczna pozwoli na pełne wykorzystanie potencjału turystycznego regionu i dotychczasowych produktów turystycznych wypracowanych przez Partnerstwo Doliny Baryczy. Społeczność edukatorów będzie wspierać koordynację działań i ofertę edukacyjną dla turystów. Społeczność edukatorów może składać się z pasjonatów terenu z dużą znajomością regionu i jego atrybutów, specjalistów lub pasjonatów w poszczególnych dziedzinach turystyki kwalifikowanej, emerytowanych nauczycieli i innych. Dotychczas w ramach projektów realizowanych przez Partnerstwo została nawiązana trwała współpraca z licznymi partnerami w regionie, która powinna być wykorzystana i kontynuowana w ramach realizacji niniejszego Zadania. Zrealizowane zostały projekty związane m.in. z nawiązaniem współpracy między LGD i LGR w ramach m.in.: promocji i modernizacji oferty turystycznej (szlak konny, kajakowy), realizacji programu edukacji regionalnej i przyrodniczej na obszarach zależnych od rybactwa (Edukacja dla Doliny Baryczy), współpraca w ramach wzmocnienia branży rybackiej	
Podzadania	
Organizacyjne	O-135 Stworzenie lokalnej społeczności edukatorów i ich rekrutacja O-136 Wzmocnienie współpracy pomiędzy punktami informacji turystycznej O-137 Aktualizacja oferty i współpraca w ramach wspólnej oferty atrakcji turystycznych Gmin O-138 Tworzenie i współpraca w ramach wspólnej oferty turystyki specjalistycznej (np. ornitologiczna, przyrodnicza, wędkarska, konna) świadczonej przez gminy i osoby prywatne O-139 Stworzenie, aktualizacja i utrzymanie wspólnej bazy informacji o atrakcjach i obiektach turystycznych (hotele, producenci lokalni, ośrodki kulturalne, restauracje, imprezy i inne) O-140 Stworzenie i system aktualizacji wspólnej bazy informacji o obiektach ważnych z punktu widzenia ochrony klimatu i adaptacji do zmian klimatu (pomoc medyczna, punkty dostępu do OZE, punkty bezpłatnego ładowania samochodów i rowerów elektrycznych, obiekty turystyczne spełniające kryteria przyjaznych klimatowi i inne) O-141 Stworzenie systemu wsparcia, promocji oraz kryteriów do oceny obiektów turystycznych pod kątem obiektów przyjaznych klimatowi (np. dostęp do OZE, otoczenie wspierające różnorodność biologiczną, retencja i wykorzystanie wody opadowej, klimatyzacja zasilana czystą energią i inne) O-142 Kanalizowanie ruchu turystycznego przez stworzenie ofert spędzania czasu, budowanie i utrzymanie ogólnodostępnych miejsc turystycznych O-143 Aktywizacja sołectw i organizacji pozarządowych w obszarze tworzenia oferty turystycznej, np. przez wpisanie działań w ramach programów planowania funduszu sołectkiego, w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi O-144 Mini PSZOK-i turystyczne z ofertą edukacyjną
Edukacyjno-informacyjne	EI-103 Organizacja szkoleń dla lokalnych edukatorów dotyczących tak Doliny Baryczy, jak i aspektów klimatycznych dotyczących zmian klimatu, mitygacji i adaptacji EI-104 Wsparcie dla gmin w prowadzeniu działań edukacyjnych w ramach wszystkich zadań klimatycznych przewidzianych w MGPA EI-105 Rozwój i prowadzenie strony internetowej i mediów społecznościowych „Dolina Baryczy Travel”, organizacja i udostępnianie informacji na temat jej działania na stronach internetowych gmin EI-106 Promocja oferty turystycznej przez dystrybucję materiałów informacyjnych – foldery dostępne w gminach, publikacje w lokalnej, regionalnej i ogólnokrajowej prasie i mediach EI-107 Kalendarz wydarzeń turystycznych EI-108 Tablice informacyjne w gminach, na dworcach i w węzłach szlaków pieszych i turystycznych informujące o ofercie turystycznej
Techniczne i inwestycyjne	–
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, „Dolina Baryczy poleca”, lokalni producenci i usługodawcy, organizacje pozarządowe	
Harmonogram realizacji	
Zgodny z terminami naborów – Załącznik 7; działania organizacyjne w trakcie całego okresu realizacji MGPA (2025–2050)	
Wskaźniki	
Wskaźnik 95.	Liczba osób działających w ramach lokalnej społeczności edukatorów
Wskaźnik 96.	Liczba działań organizacyjnych ukierunkowanych na wzmocnienie współpracy międzygminnej w zakresie turystyki
Wskaźnik 97.	Liczba turystów korzystających z atrakcji turystyki międzygminnej

Zadanie 5.2.2. Wsparcie lokalnych produktów i promocja krótkich łańcuchów dostaw	
Opis zadania	
Celem zadania jest wzmacnianie lokalnego biznesu opartego o gospodarkę adaptacyjną i krótkie łańcuchy dostaw, wpływające pozytywnie na ograniczenie śladu węglowego i mitygację zmian klimatu. Lokalni przedsiębiorcy tworzący miejsca pracy i ofertę turystyczną, w szczególności związani z gospodarstwami rybackimi, rolnictwem, przetwórstwem, usługami turystycznymi i edukacyjnymi, oraz przedsiębiorcy i usługodawcy wspierający branżę turystyczną są grupą ważnych interesariuszy w Dolinie Baryczy. Współpraca z nimi została dotychczas bardzo dobrze rozwinięta przez Partnerstwo, opierając się na specyfice obszaru i założeniu, że jej szczególnie cenne, chronione prawnie walory przyrodnicze powodujące ograniczenia w rozwoju przemysłu, stwarzają szanse rozwoju opartego o lokalną działalność gospodarczą, lokalną markę i wysoką jakość życia. Współpraca ta tworzy kapitał, który może znacząco wspierać adaptację obszaru Doliny Baryczy do zmian klimatu, stanowiąc z jednej strony grupę odbiorców szczegółowych zaleceń i regulacji oraz wykonawców działań adaptacyjnych, z drugiej – źródło edukacji dla mieszkańców i turystów	
Podzadania	
Organizacyjne	O-145 Stworzenie nowego produktu turystycznego – trasy turystyczne związane z ofertą klimatyczną, np. zrealizowane rozwiązania adaptacyjne, mitygacyjne, BZI, retencja, renaturyzacja i inne O-146 Opracowanie kryteriów i włączenie wartości klimatycznych do lokalnej marki Dolina Baryczy Poleca (DBP) i unikatowego w skali kraju systemu certyfikacji działań prowadzonych w ramach tej marki przez przedsiębiorców oraz innych usługodawców O-147 Budowanie rozpoznawalności turystycznej na bazie produktów i usług lokalnych z certyfikatem klimatycznym, np. z informacją o śladzie węglowym, zaangażowania przedsiębiorstwa w działania adaptacyjne regionu i inne O-148 Wspieranie lokalizacji usług turystycznych w niewykorzystanej, opuszczonej i niszczonej infrastrukturze i jej rewitalizacji, na zasadach zdrowej konkurencji – warunkiem posiadania DBP O-149 Zwiększanie lokalnej dostępności produktów powstających w gminach i przeciwdziałających przyczynom i skutkom zmian klimatu, np. w stołówkach szkolnych O-150 Zaproponowanie polityki wsparcia promującej biznesy turystyczne przyjazne środowisku i klimatowi
Edukacyjno-informacyjne	EI-109 Wsparcie dla biznesu mającego na celu rozwój własnych produktów i ofert w obiegu zamkniętym EI-110 Promowanie/uwzględnianie w działaniach promocyjnych gmin biznesu turystycznego wspierającego politykę klimatyczną EI-111 Stworzenie mapy lokalnych biznesów i usług spełniających kryteria ochrony klimatu i adaptacji do jego zmian, np. w formie map / tras turystycznych umożliwiających wizytę, a także punktów demonstracyjnych działań adaptacyjnych i mitygacyjnych EI-112 Organizacja cyklicznych konkursów na produkt lub usługę o pozytywnym lub najmniejszym negatywnym wpływie na klimat i różnorodność biologiczną lub wysoką wartością adaptacyjną wraz z informacją o klimacie dla konsumenta (np. umieszczoną na produkcie) EI-113 Organizacja gminnych i międzygminnych wydarzeń na bazie lokalnej oferty turystycznej, lokalnego trybu życia i produktów oraz usług lokalnych
Techniczne i inwestycyjne	–
Współpracujące podmioty	
Gminy, Partnerstwo, „Dolina Baryczy poleca”, lokalni producenci i usługodawcy, organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń Wiejskich, sołectwa	
Harmonogram realizacji	
Zgodny z terminami naborów – Załącznik 7; działania organizacyjne i edukacyjne w trakcie całego okresu realizacji MGPA (2025–2050)	
Wskaźniki	
Wskaźnik 98. Stworzenie mapy lokalnych biznesów i usług spełniających kryteria ochrony klimatu i adaptacji do jego zmian	
Wskaźnik 99. Liczba wydarzeń opartych na produktach lokalnych	



Oddajemy w Państwa ręce „Międzygminny plan adaptacji do zmian klimatu dla Doliny Baryczy”. To dokument strategiczny, którego celem jest przystosowanie regionu do zmian klimatu. Powstał w latach 2023–2024. W skład tekstu dokumentu wchodzi:

1. **Międzygminny plan adaptacji** do zmian klimatu dla Doliny Baryczy
2. **Załącznik 1** - Tendencje zmian wybranych zjawisk klimatycznych i ich pochodnych na podstawie analiz danych historycznych w latach 2000–2021 oraz scenariuszy klimatycznych w perspektywie do roku 2060
3. **Załącznik 2** - Ocena wrażliwości, wpływu i potencjału adaptacyjnego
4. **Załącznik 3** - Zasoby i gospodarka wodna - materiały uzupełniające
5. **Załącznik 4** - Zestawienie Form Ochrony Przyrody na terenie Gmin Partnerstwa Doliny Baryczy
6. **Załącznik 5** - Działania konieczne z punktu widzenia renaturyzacji rzek na podstawie Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych

7. **Załącznik 6** - Zestawienie Działania własne Gmin Partnerstwa Doliny Baryczy zgłoszone do realizacji w ramach MGPA
8. **Załącznik 7** - Zestawienie możliwych źródeł finansowania działań adaptacyjnych w ramach MGPA wraz z harmonogramem wdrożeń
9. **Prognoza oddziaływania na środowisko** projektu Międzygminny plan adaptacji do zmian klimatu dla Doliny Baryczy
10. **Podsumowanie Strategicznej Oceny Oddziaływania** na Środowisko Międzygminny plan adaptacji do zmiany klimatu dla Doliny Baryczy

Dostęp do pełnej wersji dokumentu:



Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Opracowanie dofinansowane w ramach operacji własnej Stowarzyszenia PARTNERSTWO dla Doliny Baryczy. pn. Opracowania planu adaptacji do zmian klimatu na terenie Doliny Baryczy w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”